

Cilt XXXIII

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Edebiyat Fakültesi
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Dergisi

2005

Kurucu:
A. Caferoğlu

***TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ* HAKEMLİ BİR DERGİDİR
HAZİRAN VE ARALIK DÖNEMLERİNDE OLMAK ÜZERE
YILDA İKİ KEZ YAYIMLANIR**

SADREDDİN'İN DÂSİTÂN-I GEYİK ADLI MESNEVİSİ

Hatice TÖREN*

Sadreddin's "Dâsîtân-ı Geyik"

Abstract: "Dâsîtân-ı Geyik" one of the 14th century Anatolian fields texts. It written by Sadreddin and it's characteristic is religious and epic. It has 95 verse. In this work is given the text with transcription alphabet and the grammatical index.

Key words: Old Anatolian Turkish, epic, index.

Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud E. bl., nr.4339, 54b-58a'da yer alan Dâsîtân-ı Geyik, Sadreddin tarafından mesnevi tarzında yazılmış dinî-destanî bir eserdir. 95 beyittir ve 'fâilâtün fâilâtün fâilün' vezniyle yazılmıştır. Destan "Mucizât-ı Nebeviyye" türündedir. Eser, halk tipi mesnevilerin tertip düzenine uygundur, Tanrı'yı zikirle başlayıp salavat dileğiyle biter.¹

Destandan önce bir dua bölümü vardır. "(54a/1) Diñ imdi şıdkıla fâtiḫā okuñ şavābın vire ma'būd-ı ilāhuñ. (2) Okuyanı yazanı diñleyeni raḫmetiñle yarlıgağıl ya ğanı (3) Tamām oldı bu arada bu kelām vir şalavāt Muştafa'ya ve's-selām" şeklinde başlayan ve Kunût duası ile devam eden bu bölüm, "(13) Du'ā dilemek tā'at kabūlğıyüçün, Ḥazret-i Resūlu'llahuñ (54b/1) pāk-i münevver, mutahhar, mücellā, müctebī rūḫiyüçün, nefisden, hevādan, (2) şeytāndan dilümüzi küfür kelimeden, tamu 'azābından ve kabir (3) 'azābından kıyāmet heybetinden ḫalāş idüp cennet (4) makāmın müyesser kıla.

* Yrd. Doç. Dr. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

¹ Çelebioğlu, Amil Türk Edebiyatında Mesnevi (XV. yy.'a kadar), Kitabevi, İstanbul 1999, s.81

Bâkilerimiz selâmetiyyiçün, cemî' geçmiş (5) ehl-i îmân rûhiyyiçün, Hak sübhâne ve ta'âlâ ğarka-i ğarik (6) rahmet kılıvirmekligiyyiçün; def'-i belâ, redd-i kazâ için; (7) ahır nefesde dilimüzi kelime-i tevhîdi geñez idivirmekligiyyiçün, (8) du'âdan unutma diyenler için, du'âya muhtâc olan (9) cânlar için ve du'â işmarlayanlar için, evvelîn ve ahîrîn (10) kâffe ehl-i îmân ervâhiyyiçün, (11) Allah rızâsiyyiçün el-fâtihâ. (12) Temmet" şeklinde klasik bir dua ile sona erer ve bir besmele ile "Dâsîtân-ı Geyik" başlar.

14. yüzyıl mesnevileri arasında, müellifi bilinen eserler bölümünde eseri zikreden Amil Çelebioğlu destanın geniş bir özetini vermiştir: "Hz. Peygamber, mescidde sahabeye vaaz ve nasihatta bulunurken kırk atlı gelir, atlarından inerek hışımla mescide girerler. 'Bizim putlarımıza batıl diyen Muhammed kim?' diye sorar ve 'Bir daha böyle söylemesin!' tehdidinde bulunurlar. Bunun üzerine Hz. Ömer ve Ali, kâfirlere hadlerini bildirmek isterlerse de Hz. Peygamber sabırlı olmalarını buyurur.

Kâfirlere beylerini sorar, oturmalarını ister. Reddederler, 'Eğer yalan söylemiyorsan bize peygamberliğini ayan et.' derler. Hz. Peygamber, atında bağlanmış bir geyik görmüştür. Geyiğin çözülüp peygamberliğe onun şahadet etmesini teklif eder. Kâfirler geyiği güçlkle yakaladıklarını, aldatılmak istemediklerini söyleyerek razı olmazlarsa da geyik kaçtığı takdirde mukabilinde Hz. Muhammed'in kendini va'detmesi üzerine hayvanın bağlarını çözerler.

Geyik Hakk'm izniyle dile gelir. Kardeşini aramak için Çin'den Mekke'ye kadar yürüdüğünü, bu arada yavradığını ve bu kâfirlerin kendisini avladığını anlatır. Hz. Peygamberden yavrularını emzirip geri dönmek için ruhsat diler.

Kâfirler geyik gelmediği takdirde Hz. Peygambere kasdetmek şartıyla geyiği salar. Geyik dağ, tepe demeden yavrularına kavuşabilmek, sözünde durabilmek için kanlı yaşlar akıtarak koşar. Yavrularını emzirir hemen geri döner. Fakat bir ara kâfir beyi bir adamını gönderip geyiğin yolu üzerinde tuzak kurduğunu için zavallı hayvan bu tuzağa yakalanmıştır. Geyik, Hz. Peygamber bana kefil oldu diye vaktinde dönememenin ıztırabı ile Cenab-ı Hakk'a iltica eder. Cebrael, geyiği tuzakla beraber Hz. Peygamber'in huzuruna getirir.

Durumu görüp utanan kâfirlerin kırkı da müslüman olur. Geyik de yavrularının yanına selametle döner.

Eser, müellifin nefsinin müslüman etmesi, nefesine uymaması nasihatları ve salavat dileğiyle sona ermektedir.”²

“Nefsini eyle müslimân Şadre'ddîn / Kim olasın tamu odından emîn (58b/2)” beyitinde adını zikreden, eserin yazarı hakkında pek bilgi sahibi değiliz.

Türk kültüründe önemli motiflerden biri olan geyik, edebiyatımızda da geniş ölçüde yer almıştır. Kesikbaş, Güvercin, Ejderha, Hatun, Fâtıma destanları gibi Geyik destanı da halk arasında benimsenmiş ve mevlid kitaplarına ilave edilerek mevlidlerden sonra da okunmuştur. Bu sebeple pek çok nüshası vardır. Varaka ve Gülşah, Yusuf u Züleyha ve Veysel Karanî mesnevilerinin de bulunduğu kitapta yer alan ve 1836'da istinsah edildiği belirtilen bir “Destan-ı Geyik” mesnevisi Gıyasettin Aytaş tarafından yalnızca metin olarak verilmiştir.³ Ancak filolojik açıdan sağlam bir metin sayılamaz.

Bu çalışmada, edisyon kritik yapılmadan metin ve dizin verilmiştir. Ses bilgisi bakımından tarihî devre metinlerimize, özellikle halk tipi eserlerin imlâsı katkı sağlayacaktır. Bu sebeple metin okunuşunda harflerin hareke değerlerine bağlı kalınmış, kelimeler Eski Anadolu Türkçesi'nin klasik imlâ geleneğine uygun hâle getirilmemiştir:

eydir (ایدر 56a/1, 57a/11) – **eydür** (ایدر 58a/6, 55b/4, 55b/5, 55b/7, 55b/8, 55b/13, 57b/5, 56a/4, 56a/10, 57a/8, 57b/10, 57b/8, 58a/1, 58a/6)

nedir (ندر 55b/5), **açdır** (اچدر 57b/6); **birdür** (برذر 56b/2)

görelim (گورهلم 55b/5), **satalım** (ساتيلم 57a/11), **soralım** (سورالم 55b/5), **dutalum**

(دوتالوم 57a/11)

çezin (Ç.2. şahıs emir eki: چه زين 56a/8, 56a/4; چزين 56a/10), **gösteriñ** (گوستريك 55b/1), **idiñ** (ايديك 55b/5); **satuñ** (ساتاك 57a/8), **eydüñ** (ايدك 55b/3),

olmuş (اولمش 55b/12); **yatmışuz** (ياتمشوز 56a/3), **dutmışuz** (دوتمشوز 56a/3)

geyigîn (ilgi hali eki: گيگين 57a/10, 57b/3) – **geyigüñ** (گيگون 56a/5), **kâfiriñ** (كافريك 56a/1), **kişiniñ** (كيشينك 57a/2); **cihânuñ** (جهانك 56b/1),

² Çelebioğlu, Amil Türk Edebiyatında Mesnevi (XV. yy.'a kadar), Kitabevi, İstanbul 1999, s.81-82

³ Aytaş, Gıyasettin Türk Kültür ve Edebiyatında Geyik Motifi ve “Haza Destan-ı Geyik”, <http://www.hbektas.gazi.edu.tr/12Aytaş.htm>

idenlerüñ (ايدنلرک 58b/12); **benim** (بنيم 55b/13), **bizim** (بزم 55b/1), **senüñ** (سنک 57b/8), **sizüñ** (سزک 57b/5)

başım (باشيم 56b/7), **yanım** (يانيم 56b/11), **kardaşım** (قرداشيم 56b/8); **yüregüm** (يورکم 57a/5)

nemüz (نه مز 57a/11); **geyigimiz** (گيگيمز 56a/9, 57a/12), **evimize** (اويمز 56a/2)

begiñiz (بگيگيز 55b/7); **dilegüñüz** (ديلاگوز 55b/7)

başladum (باشلادم 55a/3, 55a/4), **kaçamadım** (قچمادم 56b/12)

dut- (" د " ile 56a/10, 57a/11, 56a/3, 56a/5, 55a/13) – **tut-** (" ط " ile 56a/10, 58a/4, 57a/8)

ayruk (ايرق 56a/9); **eksik** (اكسك 57a/11)

namāziñ (belirtme eki: sağır kefi ile نمازيك 55a/7)

gibi.⁴ Bu makalede metnimizde yer alan ikili yazım şekilleri veya klasik imlâ dışında yazılı şekillerden hareketle bir ses bilgisi denemesi yapılmadı; çünkü küçük bir eser olan Dâsîtân-ı Geyik'teki örnekler bu konuda kesin kararlar vermeye yeterli değildir. Bununla beraber bu kullanışlar, devrin benzer nitelikli diğer eserleri ile birlikte değerlendirildiğinde konuya açıklık getirecek mahiyettedir. Harfler seslerin göstergeleri olduklarına göre, imlâda ortaya çıkan farklılıkların seslerdeki; kelimelerin, eklerin söylenişlerindeki değişimleri de karşıladıkları muhakkaktır.

[55a]

1. Dâsîtân-ı Geyik

2. Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm

3. Yine başladum söze Allah diyü

Evvelinde fazl-ı bismi'llâh diyü

4. Başladum bir mu'cizat uş gül gibi

Şerḥ ideyim tapuña bülbül gibi

5. Diñle imdi bir 'acâyib hōş haber

Muştafâ'dan ey şâhib-i hüner

⁴ Dizinde imlâ ile ilgili ikili kullanışlar tespit edilebilmektedir.

6. Ol ḥabîbu'l-lah Muḥammed Muḥtafâ
Dîn eri kendüsi hem pâk-i şafâ
7. Mescidinde bir gün ol dîn serveri
Ṭañ namâziñ kıldı ol göñül eri
8. Oturdu söykenüp mihrâbına
Va'z u pend ideridi aşḥâbına
9. Ol Muḥammed kim aya beñzer yüzi
Yarın ol dileyesi Ḥak'dan bizi
10. Gör karşudan-ki kırk aṭlu gelür
Kuvvetile ḫatı heybetlü gelür
11. Ḳatırak mescide degin geldiler
Çünkü mescid ḫapusına irdiler
12. Muḥtafâ'nuñ andalığın bildiler
Ḳamusu atdan aşğa indiler
13. Girdiler mescide virdiler selâm
Şâf dutuban ḫarşu durdılar tamâm
- [55b]
1. Didiler kim gösteriñ Muḥammed'i
Ol-ki bizim dîne bâṭıldur didi
2. Kim ol kim puṭlara bâṭıl diye
Ḥalk içinde böyle da'vî eyleye
3. Eydüñ aña bu sözi söylemesün
- Söyler ise bu arada durmasun
4. 'Ömer eydür yâ Resül ben ṭurayım
Ṭurramıla cümlesini ḫırayım
5. Resül eydür şabr idiñ bir görelim
Nedir dilekleri bir şoralım
6. Ola kim ḫükmüme fermân olalar
Mu'cizât görüp müselmân olalar
7. Resül eydür ne-durur dilegüñüz
Gelsün ilerü otursun begiñiz
8. Anlar eydür gelüben oturmazuz
Dahı bir dem ḫarşuñuzda ṭurmazuz
9. Bize peygamberliğin eyle 'ayân
Ger yoğusa sözüñ içinde yalan
10. Eyderiken puṭlar anda mâcerâ
Baḫdı gördi ol Muḥammed ey yara
11. Bir geyik baḫlu anda ata
Gördi resül anı kıldı 'ibreta
12. Taşmayıla baḫlu ayağı başı
İllâ sel olmuş aḫar gözi yaşı
13. Resül eydür geyige söylesün
Benim peygamberliğim şerḫ
eylesün
- [56a]
1. Ol kāfiriñ begi işidicek anı

- Geldi eydir ne dimek olur ya'nî
 2. Bizi diler kendüzine döndüre
 Evimize dağı mahrûm göndüre
3. Kırk kişiyile avlayuban dutmuşuz
 Bir gice dağı yabanda yatmışuz
4. Resûl eydür hele çezin siz anı
 Disün yiri gögi yaradanı
5. Çezdiler ol geyigüñ ayağını
 Berk dutuban boğazınuñ bağını
6. Bağlu yerden geyicegi aldılar
 Muştafâ'nuñ huzûrına geldiler
7. Didiler kim ne sözüñ var söylegil
 Peyğamberliğin bize şerh eylegil
8. Didî çezin boğazımı dağı hemân ...⁵
 İki gez segirdirse bir belek geçer
9. Çıkıcağ elden geyigimiz kim yiter
 Buña ayruğ kaçığaz kim yiter
10. Resûl eydür çezin sözüñ dutuñ
 Geyigüñüz kaçığ beni tutuñ
11. İşbu kavle râzî olup üşdiler
 Geyiceğin boğazımı çezdiler
12. Çün çezildi geldi geyik mağfile

- Hağ çalabuñ getürüp adın dile
 13. Hağ çalap dil virdi luftından aña
 Vir şalavât ne didi eydem saña

[56b]

1. Dir budur iki cihānuñ serveri
 Hağ çalabuñ sevgüli peygamberi
2. Tañrı birdür resûlsın bî-gümān
 Yerde gökde işbu söz oldu 'ayān
3. Her ki bunda bu gün Hağ bildi seni
 Oddan āzād olısar yarın cāmı
4. Her ol bunda seni Hağ bilmedi
 Yarın ol tamu dibinde kıynadı
5. Yedügi zağğum ola yeri cağım
 Yüzi kara ola içdügi hamım
6. Her ki senüñ hükmiñe fermān ola
 Yeri cennet yoldaşı rıdvān ola
7. Ben-dağı gönüllüyem yā Muştafā
 Bu kara başım dilim gördi cefā
8. Çin elinden gelmişidim ben garīb
 İsteridim kıardaşım yavı kıılıp
9. Geliben Mekke tağında kıuzuladım
 İki kıuzucık toğurdum gizledim⁶

⁵ Beyitteki kafiye uyşmazlığına bakarak iki mısraın atlanmış olduğı anlaşılmaktadır.

⁶ Kafiyele kelimeler *kıuzuladım* ve *gizledim* şeklinde harekelenmiştir. Okuyuş ilk mısra kafiyesine göre tercih edilmiştir.

10. İrken tırmışdum oğ otlayam
Girü gelem kızulara sütleymem

11. Bu kâfirler geliben avladılar
Çevre alup dört yanım bağladılar

12. Kaçamadım bende yogıdı mecâl
Kardaşım yavı kılanda mahâl

13. Kardaş olur kişeye kıtlu tağ
Ölüm irsâl irgürür yürege tağ

[57a]

1. Kardaş yavı kılanda kişi n'olur
Kamulardan yalımı alçağ olur

2. Kişiniñ kardaşı yüregi yağıdur
Mâli mülki bağçesi hem bağıdur

3. Şimdi irdi baña bir elem dağı
N'eyleyim ol iki yavı dağı

4. Dişleri bitmedi ot otlayalar
N'eyleyeler ol ıssız tağda bular

5. Yâ Resül baña pâyendân ol bu-gün
Yüregüm derdine dermân ol bu-gün

6. İrişeyim ol iki kızulara
Hâlümü haber vireyim anlara

7. Çün işitti Muştafâ bu sözleri
Yaşıla töldi mübârek gözleri

8. Resül eydür kâfir sözüm tutuñ
Geyigi baña bağışlañ ya şatuñ

9. Ya pâyendân olayın kıluñ kabül
Ger geyik gelmez ise dir ol Resül

10. Geyigin iki bahâsın alasin
Yahüd her ne-kim dilersiz kılasız

11. Anlar eydir nemüz eksik şatalım
İllâ pâyendân olursañ dutalum

12. Geyigimiz gelmez olurısa ya'nı
Bellü bil-kim öldürürüz biz seni

13. Râzı oldu Resül ol-dem bildiler
Kavlı iküdiye degin kıldılar

[57b]

1. Geyigi ol-demde şalı virdiler
Çıkdı geyik derdile girdi yola

2. Vây aña kim kızulardan ayrıla
Yavuz oğdur uğramasun kimseye

3. Açar-ıdı geyigin gözi yaşı
Yel gibi geçer-idi tağ taşı

4. Tağ taş dere depe dimez geçer
Yaş yerine gözlerinden kan şaçar

5. İrdi eydür iki körpe kızu
N'ite şorayım sizüñ hâliñüzü

6. Geliñüz ahır yüzñüz göreyim
Karnñuz açdır sizi emzüreyim	4. Geldiler tuzak kuruban gıtdiler
Ol geyicegi tuzaga tıtdılar
7. Ey körpe iki kızularum bilññüz
Şimden-girü anasız kıldıñuz	5. Kaldı geyik tuzag içre ağlayu
Hak çalap buyruğma bel bağlayu
8. Bunlar eydür ana ne oldı cānuñ
Dilññe gelmezdi bu söz senññ	6. Eydür ey ālemññ sırrın bilen
Kamunuñ hālını baqmadan gören
9. Ya ana ne geldi bu gün size
Didüğññ yogıdı bu sözi bize	7. Kaldı geyik tuzag içre çağırur
Hak Ta'ālā Cebrā'ile buyurur
10. Geyik eydür kāfire tutulmuşam
Hak Resülını pāyendān virmişem	8. Eyitdi tiz iriş geyigi getürdi
Hak Resülınıñ katına yetürdi
11. İşbu sözi duyuban ağlaşdılar
Anaları boynunu yalaşdılar	9. Geldi geyik ortaya Allah deyü
Gör hālını yā Resülü'llah deyü
12. Didiler südüñ bize oldı harām
Degiresin Resüle bizden selām	10. 'Ayıplamañ siz benüm geç
geldüğüm
Size ma'lümdur dahı ne olduğum
13. Ko bizi bu tağ içinde ölelim
Hakka boyun virelüm bel
bağlayalum	11. Ol cühüdlar gördi geldüğün
Muştafā katında 'özürlandığım
[58a]	12. Kırk kişi ol-dem müslümān oldılar
Resül öninde İmāna geldiler
1. Geyik eydür ben giderem aradan
Siziñ ele alıñız ol yaradan	13. Yetmiş evidi bular kavmıla
Kamusu İmān getürdiler bile
2. İşbu sözi deyüben döndi girü
Diñle imdi Tañrı hükmin gel berü	[58b]
3. Ol kāfir begi adam viribidi
Varuñ yolında tuzak kuruñ didi	1. Öylelik yola geyigi göndürdiler
Cühüdi hak dīne döndürdiler

2. Nefsini eyle müslimân Şadre'ddîn
Kim olasın şamu odından emîn
a.+dur (Karnîñuz açdır sizi
emzüreyim) 57b/6
3. Nefsiñe uyup kılursañ 'işreti
'Aceb ola ger göresin cenneti
ağla-: ağlamak
a.-yu (Kaldı geyik tuzag içre
ağlayu) 58a/5
4. Nefsiñe cezâ idenlerüñ yeri
Uçmağ olur içi toptolu hürî
ağlaş-: ağlaşmak, birlikte ağlamak
a.-dılar (İşbu sözi diyüben
ağlaşdılar) 57b/11
5. Hele bunda hatm olsun bu kelâm
Vir şalavât Muştafâ'ya ve'-selâm
âhır (Ar.): son, nihâyet
â. (Geliñüz ahır yüzüñüz göreyim)
57b/6
6. Okuyanı yazanı diñleyeni
Rağmetiñle yarlıgağıl ya ganî
ağ-: akmak
a.-ar (İllâ sel olmuş ağar gözi yaşı)
55b/12

DİZİN

A

- adam (Ar. âdem): adam
a. (Ol kâfir begi adam viribidi)
58a/3
- anlar : bk. ol
- andın : bk. ol
- 'acâyib (Ar.): acayip
'a. (Diñle imdi bir 'acâyib hōş
haber) 55a/5
- 'aceb (Ar.): acaba
'a. ('Aceb ola ger göresin cenneti)
58b/3
- aç: yemek yeme ihtiyacında olan,
aç
- a.-ar (İllâ sel olmuş ağar gözi yaşı)
55b/12
- a.-aradı (Ağar-ıdı geyigin gözi yaşı)
57b/3
- al-: almak
a.-asın (Geyigin iki bahâsın alasın)
57a/10
- a.-dılar (Bağlu yerden geyicegi
aldılar) 56a/6
- a.-iñiz (Siziñ ele alıñız ol yaradan)
58a/1
- a.-up (Çevre alup dört yanım
bağladılar) 56b/11
- âlem (Ar.): âlem
â.+üñ (Eydür ey âlemüñ sırrın
bilen) 58a/6
- Allâh (Ar.): Allah

A. (Yine başladum söze Allah diyü)
55a/3, (Geldi geyik ortaya
Allah deyü) 58a/9

ana: anne

a. (Bunlar eydür ana ne oldı cānuñ)
57b/8

a. (Ya ana ne geldi bu gün size)
57b/9

a.+ları (Anaları boynunu yalaşdılar)
57b/11

anasız: anasız, annesiz

a.+sız (Şimden-girü anasız
kaldıñuz) 57b/7

andalık: orada olma; *krş.* ol

a. (andalığın) (Muştafā'nuñ
andalığın bildiler) 55a/12

alçaq: alçaq, düşük

yalımı a.: itibarı düşük
(Kamulardan yalımı alçaq olur)
57a/1

ara: ara, arasında

a.+da (Tamām oldı bu arada bu
kelām) 54a/3. (Söyler ise bu
arada durmasun) 55b/3

a.+dan (Geyik eydür ben giderem
aradan) 58a/1

aşhāb (Ar.): arkadaşlar, dostlar,
yardımcılar

a.+ına (Va'z u pend ideridi
aşhābına) 55a/8

aşağa : aşağı, aşağıya

a. (Kamusı atdan aşağı indiler)
55a/12

at: at

a.+a (Bir geyik bağı anda ata)
55b/11

a.+dan (Kamusı atdan aşağı
indiler) 55a/12

aşlu: atlı

a. (Gör karşıdan-ki kırk aşlu gelür)
55a/10

avla-: avlamak

a.-dılar (Bu kâfirler geliben
avladılar) 56b/11

a.-yuban (Kırk kişiyle avlayuban
dutmışuz) 56a/3

ay : ay

a.+a (Ol Muhammed kim aya
beñzer yüzi) 55a/9

'ayān (Ar.): Açık, aşikâr, belli

'a. (Bize peygamberlığın eyle
'ayān) 55b/9, (Yerde gökde işbu
söz oldı 'ayān) 56b/2

ayaq: ayak

a.+ı (ayağı) (Taşmayıla bağı ayağı
başı) 55b/12

a.+ını (ayağını) (Çezdiler ol
geyigüñ ayağını) 56a/5

'ayıpla-: ayıplamak

'a.-mañ ('Ayıplamañ siz benim geç
geldüğüm) 58a/10

ayrıl-: ayrılmak

a.-a (Vây aña kim kuzulardan
ayrıla) 57b/2

ayruk: artık

a. (Buña ayruk kaçıcıgaz kim yiter)
56a/9

āzād (Far.): serbest, hür

ā. (Oddan āzād olısar yarın cānı)
56b/3

B

baña: *bk.* ben

bāğçe (Far.): ağaç ve çiçek dikili
yer, bahçe

b.+si (Mālı mülki bağçesi hem
bāğıdur) 57a/2

bağ: bağ, bağlayacak şey

b.+ını (Berk dutuban boğazınıñ
bağını) 56a/5

bāğ (Far.): ağaç ve çiçek dikili yer,
bahçe

b.+ıdur (Mālı mülki bağçesi hem
bāğıdur) 57a/2

bağlu: bağlı, bağlanmış

b. (Bir geyik bağlu anda ata)
55b/11, (Taşmayıla bağlu ayağı
başı) 55b/12, (Bağlu yerden
geyicegi aldılar) 56a/6

bağışla-: bağışlamak

b.- ñ (Geyigi baña bağışlañ yā
şatuñ) 57a/8

bağla-: bağlamak

b.-yu (Hak çalap buyruğına bel
bağlayu) 58a/5

b.-dılar (Çevre alup dört yanım
bağladılar) 56b/11

bel b.: güvenmek

b.-yalum (Hakka boyun virelüm bel
bağlayalum) 57b/13

bahā (Far.): paha, değer

b.+sın (Geyigin iki bahāsın alasin)
57a/10

bağ-: bakmak

b.-dı (Bağdı gördi ol Muhammed ey
yara) 55b/10

b.-madan (Kamunuñ hālını
bağmadan gören) 58a/6

baña: bana; *bk.* ben

baş: baş, kafa

b.+ı (Taşmayıla bağlu ayağı başı)
55b/12

b.+ım (Bu kara başım dilim gördi
cefā) 56b/7

başla-: başlamak

b.-dum (Yine başladum söze Allah
diyü) 55a/3, (Başladum bir
mu'cizāt uş gül gibi) 55a/4

bātıl (Ar.): bätıl

b. (Kim ol kim puçlara bāṭıl diye)
55b/2

b.+dur (Ol-ki bizim dīne bāṭıldur
didi) 55b/1

beg: bey, baş

b.+i (Ol kāfiriñ begi işidicek anı)
56a/1

b.+iñiz (Gelsün ilerü otursun
begiñiz) 55b/7

bel: bel

b. **bağla-:** Birisinin kendisine
yardımcı olacağına inanmak,
güvenmek (Hakka boyun
virelüm bel bağlayalum) 57b/13,
(Hak çalap buyruğına bel
bağlayu) 58a/5

belek: işaret, nişane, alâmet

b. (İki gez segirdirse bir belek
geçer) 56a/8

bellü: iyice

b. (Bellü bil-kim öldürürüz biz
seni) 57a/12

ben: Ben (teklik 1. şahıs zamiri)

b. (‘Ömer eydür yâ Resül ben
turayım) 55b/4, (Çin elinden
gelmişidim ben garīb) 56b/8,
(Geyik eydür ben giderem
aradan) 58a/1, (Ben-dağı
göñüllüyem yâ Muştafâ) 56b/7

beni: beni (“ben” şahıs zamirinin
yönelme hali)

b. (Geyigüñüz kaçça beni tutuñ)
56a/10

benim: benim (“ben” şahıs
zamirinin ilgi hali) *krş.* **benüm**

b. (Benim peygamberliğim şerh
eylesün) 55b/13

benüm: benim (“ben” şahıs
zamirinin ilgi hali) *krş.* **benim**

b. (‘Ayıplamañ siz benüm geç
geldüğüm) 58a/10

baña: bana (“ben” zamirinin
yaklaşma hali)

b. (Şimdi irdi baña bir elem dağı)
57a/3, (Yâ Resül baña pâyendân
ol bu-gün) 57a/5, (Geyigi baña
bağışlañ ya şatuñ) 57a/8

bende: bende (“ben” zamirinin
bulunma hali)

b. (Kaçamadım bende yogıdı
mecâl) 56b/12

beni: *bk.* ben

benim: *bk.* ben

benüm: *bk.* ben

bende: *bk.* ben

beñze-: benzemek

b.-r (Ol Muḥammed kim aya beñzer
yüzi) 55a/9

berk: sıkı

b. (Berk dutuban boğazınuñ bağını)
56a/5

berü: bu yana, buraya

b. (Diñle imdi Tañrı hükmin gel berü) 58a/2

bî-gümân (*Far.*): şüphesiz, kuşkusuz

b. (Tañrı birdür resülsın bî-gümân) 56b/2.

bil-: bilmek

b. (Bellü bil-kim öldürürüz biz seni) 57a/12

b.-di (Her ki bunda bu gün Hâk bildi seni) 56b/3

b.-diler (Muştafâ'nuñ andalığın bildiler) 55a/12, (Râzı oldı Resül ol-dem bildiler) 57a/13

b.-en (Eydür ey âlemüñ sırrın bilen) 58a/6

b.-medi (Her ol bunda seni Hâk bilmedi) 56b/4

b.-üñüz (Ey körpe iki kızularum bilüñüz) 57b/7

bile: birlikte, beraber

b. (Kamusı İmân getürdiler bile) 58a/13

bir: 1. bir (sayı sıfatı)

b. (Bir geyik bağlu anda ata) 55b/11, (Bir gice dağı yabanda yatmışuz) 56a/3

2. bir (belirsizlik sıfatı)

b. (Başladum bir mu'cizât uş gül gibi) 55a/4, (Diñle imdi bir

'acâyib hōş haber) 55a/5, (Mescidinde bir gün ol dīn serveri) 55a/7, (Dağı bir dem karşıñuzda tırmazuz) 55b/8, (İki gez segirdirse bir belek geçer) 56a/8, (Şimdi irdi baña bir elem dağı) 57a/3

3. bir kere, bir defa (zarf)

b. (Resül eydür şabr idiñ bir görelim) 55b/5, (Nedir dilekleri bir şoralım) 55b/5

4. tek, yalnız

b.+dür (Tañrı birdür resülsın bî-gümân) 56b/2

bismi'llâh (*Ar.*): Allah'ın adı ile

b. (Evvelinde fazl-ı bismi'llâh diyü) 55a/3

bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm

(*Ar.*): Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile

b. 55a/2

bit-: meydana gelmek, çıkmak

b.-medi (Dişleri bitmedi ot otlayalar) 57a/4

biz: biz (çokluk 1. şahıs zamiri)

bize: bize (biz şahıs zamirinin yaklaşma hali)

b. (Bellü bil-kim öldürürüz biz seni) 57a/12, (Bize peygamberliğin eyle 'ayân) 55b/9, (Peygamberliğin bize

- şerh eylegil) 56a/7, (Didüğüñ yoğıdı bu sözi bize) 57b/9, Didiler südüñ bize oldı Һarām) 57b/12
- bizden:** bizden (biz şahıs zamirinin uzaklaşma hali) b. (Degiresin Resüle bizden selām) 57b/12
- bizim:** bizim (biz şahıs zamirinin ilgi hali)
- b. (Ol-ki bizim dīne bātıldur didi) 55b/1
- bizi:** bizi (biz şahıs zamirinin yükleme hali)
- b. (Yarım ol dileyesi Һak'dan bizi) 55a/9, (Bizi diler kendüzine döndüre) 56a/2, (Қo bizi bu Һaғ içinde ölelim) 57b/13
- boғaz:** boғaz
- b.+ını (Geyicegin boғazını Һezdiler) 56a/11, (Didi Һezin boғazını daһı hemān) 56a/8
- b.+ınıñ (Berk dutuban boғazınıñ baғını) 56a/5
- boyun:** boyun
- b.+unı (boynunı) (Anaları boynunı yalaşdılar) 57b/11
- b. vir-: itaat etmek, boyun eğmek (Һaққа boyun virelüm bel baғlayalum) 57b/13
- böyle:** böyle, bu şekilde
- b. (Һaқ içinde böyle da'vī eyleye) 55b/2
- bu:** 1. bu (işaret sıfatı)
- b. (Eydüñ aña bu sözi söylemesün) 55b/3, (Söyler ise bu arada durmasun) 55b/3, (Her ki bunda bu gün Һaқ bildi seni) 56b/3, (Yā Resül baña pāyendān ol bugün) 57a/5, (Yüregüm derdine dermān ol bu-gün) 57a/5, (Ya ana ne geldi bu gün size) 57b/9, (Bu қара başım dilim gördi cefā) 56b/7, (Bu kāfirler geliben avladılar) 56b/11, (Çün işitti Muştafā bu sözleri) 57a/7, (Dilüñe gelmez-idi bu söz senüñ) 57b/8, (Didüğüñ yoğıdı bu sözi bize) 57b/9, (Қo bizi bu Һaғ içinde ölelim) 57b/13, (Hele bunda Һatm olsun bu kelām) 58b/5
2. bu (işaret zamiri)
- b.+dur (Dir budur iki cihānuñ serveri) 56b/1
- bunda:** burada
- b. (Her ki bunda bu gün Һaқ bildi seni) 56b/3, (Her ol bunda seni Һaқ bilmedi) 56b/4, (Hele bunda Һatm olsun bu kelām) 58b/5
- bunlar:** bunlar *krş.* bular
- b. (Bunlar eydür ana ne oldı cānuñ) 57b/8

bular: bunlar *krş.* bunlar

b. (N'eyleyeler ol ıssız tağda bular)
57a/4, (Yetmiş evidi bular
kavmıla) 58a/13

buña: buna

b. (Buña ayruğ kaçacağı kim yiter)
56a/9

buyruğ: emir, buyruk

b.+ina (buyruğına) (Hak çalap
buyruğına bel bağlayı) 58a/5

buyur-: emretmek, buyurmak

b.-ur (Hak Ta'ālā Cebra'ile
buyurur) 58a/7

bülbül (*Far.*): bülbül

b. (Şerh ideyim tapuña bülbül gibi)
55a/4

C

cahım (*Ar.*): cehennem

c. (Yedügi zaqqum ola yeri cahım)
56b/5

cān (*Far.*): can, ruh

c.+uñ (Bunlar eydür ana ne oldı
cānuñ) 57b/8

c.+ı (Oddan āzād olısar yarın cānı)
56b/3

c.+lar (cānlar için) 54b/9

Cebra'il (*Ar.*): Cebra'il a.s.

C.+e (Hak Ta'ālā Cebra'ile
buyurur) 58a/7

cefā (*Ar.*): cefa, eziyet, sıkıntı

c. (Bu kara başım dilim gördi cefā)
56b/7

cennet (*Ar.*): cennet

c. (Cennet maqāmın müyesser kıla)
54b/3, (Yeri cennet yoldaşı
rıdvān ola) 56b/6

c.+i ('Aceb ola ger göresin cenneti)
58b/3

cezā (*Ar.*): kötü karşılık, ceza

c. (Nefsiñe cezā idenlerüñ yeri)
58b/4

cihān (*Far.*): cihan, dünya, âlem

c.+uñ (Dir budur iki cihānuñ
serveri) 56b/1

cühüd (*Ar.*): Yahudi

c.+ı (Cühüdü haq dīne döndürdiler)
58b/1

c.+lar (Ol cühüdler gördi geldügin)
58a/11

cümle (*Ar.*): bütün, hep

c.+sini (Tırramıla cümlesini
kırayım) 55b/4

Ç

çağır-: bağırmak

ç.-ur (Kaldı geyik tuzağ içre
çağırur) 58a/7

çalap: Tanrı, Allah

ç. (Hak çalap dil viridi luftından aña) 56a/13, (Hak çalap buyruğına bel bağlayı) 58a/5

ç.+uñ (çalabuñ) (Hak çalabuñ getirüp adın dile) 56a/12, (Hak çalabuñ sevgüli peygamberi) 56b/1

çevre: çevre

ç. al-: etrafını sarmak, kuşatmak (Çevre alup dört yanım bağladılar) 56b/11

çez-: çözmek, açmak

ç.-diler (Çezdiler ol geyigüñ ayağını) 56a/5, (Geyicegin boğazını çezdiler) 56a/11

ç.-in (Didi çezin boğazını dağı hemān) 56a/8, (Resül eydür çezin sözüm dutuñ) 56a/10, (Resül eydür hele çezin siz anı) 56a/4

çezil-: çözülmek

ç.-di (Çün çezildi geldi geyik mağfile) 56a/12

çık-: 1. gitmek, koyulmak

ç.-dı (Çıkdı geyik derdile girdi yola) 57b/1

2. bulunduğu yerden fırlamak,

ç.-ıcağ (Çıkıcağ elden geyigimiz kim yiter) 56a/9

çĭn (y.a.): Çin

ç. (Çĭn elinden gelmişdim ben ġarĭb) 56b/8

çün (*Far.*): çünkü; -*IncA* işlevi verir.

ç. (Çün çezildi geldi geyik mağfile) 56a/12, (Çün işitti Muştafa bu sözleri) 57a/7

çünki (*Far.*): -*IncA* işlevi verir.

ç. (Çünkü meşid kapısına irdiler) 55a/11

D

dağı: 1. dahi, de

d. (Dağı bir dem karşıuzda turmazuz) 55b/8, (Ben-dağı gönüllüyem ya Muştafa) 56b/7, (Evimize dağı mahrum göndüre) 56a/2, (Bir gice dağı yabanda yatmışuz) 56a/3, (Didi çezin boğazını dağı hemān) 56a/8, (Şimdi irdi baña bir elem dağı) 57a/3, (N'eyleyim ol iki yavrı dağı) 57a/3

2. daha, ziyade, daha çok

d. (Size ma'lumdur dağı ne olduğum) 58a/10

dāsĭtān (*Far.*): destan

d.-ı geyik: Geyik Destanı 55a/1

da'vĭ (*Ar.*): iddia

d. (Hak içinde böyle da'vĭ eyleye) 55b/2

de-: demek, söylemek; *krş.* **di-**

d.-yü (Geldi geyik ortaya Allah deyü) 58a/9, (Gör hâlimi yâ Resûlu'llah deyü) 58a/9

d.-yüben (Uşbu sözi deyüben döndi girü) 58a/2

degin: kadar

d. (Katrak mescide degin geldiler) 55a/11, (Kavlı ikündiye degin kıldılar) 57a/13

degir-: ulaştırmak, bildirmek

d.-esin (Degiresin Resûle bizden selâm) 57b/12

dem (Far.): an, vakit

d. (Dağı bir dem karşıuzda tırmazuz) 55b/8

derd (Far.): dert, keder, sıkıntı

d.+ile (Çıkdı geyik derdile girdi yola) 57b/1

d.+ine (Yüregüm derdine dermân ol bu-gün) 57a/5

dere : dere

d. (Tağ taş dere depe dimez geçer) 57b/4

dermân (Far.): derman; ilaç

d. (Yüregüm derdine dermân ol bu-gün) 57a/5

depe: tepe

d. (Tağ taş dere depe dimez geçer) 57b/4

di-: demek, söylemek; *krş.* **de-**

d.-di (Ol-ki bizim dîne bāıldur didi) 55b/1, (Didi çezin boğazını dağı hemân) 56a/8, (Vir şalavât ne didi eydem saña) 56a/13, (Varuñ yolında tızağ kuruñ didi) 58a/3

d.-diler (Didiler kim gösteriñ Muhammed'i) 55b/1, (Didiler kim ne sözüñ var söylegil) 56a/7, (Didiler südüñ bize oldı harâm) 57b/12

d.-dügüñ (Didügüñ yoğıdı bu sözi bize) 57b/9

d.-mez (Tağ taş dere depe dimez geçer) 57b/4

d.-r (Dir budur iki cihānuñ serveri) 56b/1, (Ger geyik gelmez ise dir ol Resül) 57a/9

d.-sün (Disün yiri gögi yaradanı) 56a/4

d.-ye (Kim ol kim puçlara bāıl diye) 55b/2

d.-yenler (du'ādan unutma diyenler için) 54b/8

d.-yü (Evvelinde fazl-ı bismi'llāh diyü) 55a/3, (Yine başladum söze Allah diyü) 55a/3

d.-yüben (Uşbu sözi duyuban ağlaşdılar) 57b/11

dimek: demek, söylemek

d. (Geldi eydir ne dimek olur ya'nî)
56a/1

diñle-: dinlemek

d. (*Diñle imdi bir 'acāyib hōş haber*) 55a/5, (*Diñle imdi Tañrı gükmin gel berü*) 58a/2

d.-yeni (diñleyeni rahmetiñle yarlıgağıl ya ganî) 54a/2, (Okuyanı yazanı diñleyeni) 58b/6

dip: dip

d.+inde (dibinde) (Yarın ol tamu dibinde kaynadı) 56b/4

dil: dil

d.+üñe (Dilüñe gelmez-idi bu söz senüñ) 57b/8

d. **vir-**: konuşma gücü vermek

(Hak çalap dil virdi luğından aña) 56a/13

d.+e **getür-**: ağza almak, söylemek, anmak

(Hak çalabuñ getürüp adın dile) 56a/12

dile-: dilemek, istemek

d.-er (Bizi diler kendüzine döndüre) 56a/2

d.-ersiz (Yağūd her ne-kim dilersiz kılasız) 57a/10

d.-ye (Yarın ol dileyesi Hak'dan bizi) 55a/9

dilek: dilek, istek

d.+üñüz (dilegüñüz) (Resül eydür ne-durur dilegüñüz) 55b/7

d.+leri (Nedir dilekleri bir şoralım) 55b/5

dilemek: dilemek, istemek

dilim: çok

d. (Bu kara başım dilim gördi cefā) 56b/7

dīn (*Ar.*): din

d. (Dīn eri kendüsi hem pāk-i şafā) 55a/6, (Mescidinde bir gün ol dīn serveri) 55a/7

d.+e (Ol-ki bizim dīne bāıldur didi) 55b/1, (Cühūdı haq dīne döndürdiler) 58b/1

diş: diş

d.+leri (Dişleri bitmedi ot otlayalar) 57a/4

dön-: dönmek, yönelmek

d.-di (Uşbu sözi deyüben döndi girü) 58a/2

döndür-: döndürmek, yöneltmek

d.-diler (Cühūdı haq dīne döndürdiler) 58b/1

d.-e (Bizi diler kendüzine döndüre) 56a/2

dört: dört

d. (Çevre alup dört yanım bağladılar) 56b/11

dur-: durmak

d.-dılar (Sâf dutuban karşı durdılar tamâm) 55a/13.

d.-masun (Söyler ise bu arada durmasun) 55b/3

dut-: tutmak, yakalamak *krş. tut-*

d.+um (İllâ pâyendân olursañ dutalum) 57a/11

d.-mışuz (Kırk kişiyile avlayuban dutmuşuz) 56a/3

d.-uban (Berk dutuban boğazınıñ bağını) 56a/5, (Sâf dutuban karşı durdılar tamâm) 55a/13

d.-uñ (Resül eydür çezin sözüm dutuñ) 56a/10

duy-: duymak

d.-uban (İşbu sözi duyuban ağlaşdılar) 57b/11

E

eksik: eksik, az

e. (Anlar eydir nemüz eksik şatalım) 57a/11

ehl (*Ar.*): sahip

e.-i İmân: iman sahibi 54b/5, 54b/10

el: el

e.+e al-: ilgilenmek, yardım etmek (Siziñ ele alıñız ol yaradan) 58a/1

e.+den (Çıkıcağ elden geyigimiz kim yiter) 56a/9

el: ülke

e.+inde (Çīn elinden gelmişidim ben ġarīb) 56b/8

elem (*Ar.*): ağrı, acı, sızı

e. (Şimdi irdi baña bir elem dağı) 57a/3

emīn (*Ar.*): emniyet içinde, korkusuz

e. (Kim olasin tamu odından emīn) 58b/2

emzür-: emzirmek

e.-eyim (Karıñuz açdır sizi emzüreyim) 57b/6

er: er, adam

e.+i (*Din eri kendüsi hém pāk-i şafā*) 55a/6, (*İañ namāzıñ kıldı ol gönül eri*) 55a/7

ev: ev, hane

e.+idi (Yetmiş evidi bular kavmıla) 58a/13

e.+imize (Evimize dağı maħrüm göndüre) 56a/2

evvel (*Ar.*): evvel, önce

e.+inde (Evvelinde fażl-ı bismi'llāh diyü) 55a/3

ey: ey

e. (Muşafā'dan ey şāhib-i hüner) 55a/5, (Bağdı gördi ol Muħammed ey yara) 55b/10, (Ey körpe iki kızularum bilüñüz) 57b/7

- eyit-:** demek, söylemek
- e.-di (eyitti) (Eyitdi tiz iriş geyigi getürdi) 58a/8
- e.-em (eydem) (Vir şalavât ne didi eydem saña) 56a/13
- e.-ir (eydir) (Geldi eydir ne dimek olur ya'nî) 56a/1, (Anlar eydir nemüz eksik şatalım) 57a/11
- e.-üñ (eydüñ) (Eydüñ anğa bu sözi söylemesün) 55b/3
- e.-ür (eydür) (Eydür ey âlemüñ sırrın bilen) 58a/6, ('Ömer eydür yâ Resül ben tırayım) 55b/4, (Resül eydür şabr idiñ bir görelim) 55b/5, (Resül eydür nedurur dilegüñüz) 55b/7, (Anlar eydür gelüben oturmazuz) 55b/8, (Resül eydür geyige söylesün) 55b/13, (İrdi eydür iki körpe kuzı) 57b/5, (Resül eydür hele çezin siz anı) 56a/4, (Resül eydür çezin sözüñ dutuñ) 56a/10, (Resül eydür kâfir sözüñ tıtuñ) 57a/8, (Geyik eydür kâfire tıtulmuşam) 57b/10, (Bunlar eydür ana ne oldı cānuñ) 57b/8, (Geyik eydür ben giderem aradan) 58a/1, (Eydür ey âlemüñ sırrın bilen) 58a/6
- eyle-:** yardımcı fiil; etmek
- e. ('ayān e.) (Bize peygamberlîğın eyle 'ayān) 55b/9

- e.-ye (da'vî e.) (halk içinde böyle da'vî eyleye) 55b/2
- e. (müslimān) (Nefsini eyle müslimān Sadre'ddīn) 58b/2
- e.-gil (şerh e.) (Peygamberlîğın bize şerh eylegil) 56a/7
- e.-sün (şerh e.) (Benim peygamberlîğım şerh eylesün) 55b/13

F

- fażl (Ar.):** erdem, lütuf
- f.+ı (Evvelinde fażl-ı bismi'llāh diyü) 55a/3
- fermān (Far.):** buyruk, emir
- f. ol- (Ola kim hükümüne fermān olalar) 55b/6, (Her ki senüñ hükmiñe fermān ola) 56b/6

G

- ğarīb:** Ar. gurbette olan, yabancı
- ğ. (Çin elinden gelmişidim ben ğarīb) 56b/8
- geç:** kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, erken karşıtı
- g. ('Ayıplamañ siz benüm geç geldüğüm) 58a/10
- geç-:** geçmek, geride bırakmak

- g.-er (İki gez segirdirse bir belek geçer) 56a/8, (Tağ taş dere depe dimez geçer) 57b/4
- g.-er-idi (Yel gibi geçer-idi tağ taşı) 57b/3
- gel-: gelmek
- g. (Diñle imdi Tañrı hükmin gel berü) 58a/2
- g.-di (Geldi eydir ne demek olur ya'nî) 56a/1, (Çün çekildi geldi geyik mañfile) 56a/12, (Ya ana ne geldi bu gün size) 57b/9, (Geldi geyik ortaya Allah deyü) 58a/9
- g.-diler (Kıtırak mescide degin geldiler) 55a/11, (Muştafâ'nuñ hużürına geldiler) 56a/6, (Geldiler tuzak kıruban gitdiler) 58a/4, (Resül öñinde ĩmāna geldiler) 58a/12
- g.-dügin (Ol cühüdlar gördi geldügin) 58a/11
- g.-dügüm ('Ayıplamañ siz benim geç geldügüm) 58a/10
- g.-em (Girü gelem kızulara sütleym) 56b/10
- g.-iben (Geliben Mekke tağında kızuladım) 56b/9, (Bu kâfirler geliben avladılar) 56b/11
- g.-iñüz (Geliñüz ahır yüzüñüz göreyim) 57b/6
- g.-mez (Ger geyik gelmez ise dir ol Resül) 57a/9, (Geyigimiz gelmez olurısa ya'nî) 57a/12
- g.-mez-idi (Dilüñe gelmez-idi bu söz senüñ) 57b/8
- g.-mişidim (Çĭn elinden gelmişidim ben ġarĭb) 56b/8
- g.-sün (Gelsün ilerü otursun begiñiz) 55b/7
- g.-üben (Anlar eydür gelüben oturamazuz) 55b/8
- g.-ür (Gör karşudan-ki kırık atlu gelür) 55a/10, (Kıvvetile kıtı heybetlü gelür) 55a/10
- ger (*Far*): eğer
- g. (Ger yoğısa sözüñ içinde yalan) 55b/9, (Ger geyik gelmez ise dir ol Resül) 57a/9, ('Aceb ola ger göresin cenneti) 58b/3
- getür-: gelmesini sađlamak, getirmek
- g.-di (Eyitdi tiz iriş geyigi getürdi) 58a/8
- g.-diler (Kıamusı ĩmān getürdiler bile) 58a/13
- g.-üp (Hak çalabuñ getürüp adın dile) 56a/12
- ĩmān getür-: Gönül rızasıyla Müslümanlığı kabul etmek.
- geyik: geyik

g. (Bir geyik bağı anda ata) 55b/11, (Çün çezildi geldi geyik mahfile) 56a/12, (Ger geyik gelmez ise dir ol Resül) 57a/9, (Çıkdı geyik derdile girdi yola) 57b/1, (Geyik eydür kâfire tutulmuşam) 57b/10, (Geyik eydür ben giderem aradan) 58a/1, (Kaldı geyik tuzağ içre ağlayu) 58a/5, (Kaldı geyik tuzağ içre çağırur) 58a/7, (Geldi geyik ortaya Allah deyü) 58a/9, (Dāsītān-ı Geyik) 55a/1

g.+e (geyige) (Resül eydür geyige söylesün) 55b/13

g.+i (geyigi) (Geyigi baña bağışlañ ya şatuñ) 57a/8, (Geyigi ol-demde şalı virdiler) 57b/1, (Eytidi tiz iriş geyigi getürdi) 58a/8, (Öylelik yola geyigi göndürdiler) 58b/1

g.+imiz (geyigimiz) (Çıkıcağ elden geyigimiz kim yiter) 56a/9, (geyigimiz) (Geyigimiz gelmez olurısa ya'nî) 57a/12

g.+in (geyigiñ) (Geyigin iki bahāsın alasin) 57a/10, (Ağardı geyigin gözi yaşı) 57b/3

g.+üñ (geyigüñ) (Çezdiler ol geyigüñ ayağını) 56a/5

g.+üñüz (geyigüñüz) (Geyigüñüz kaçu beni tutuñ) 56a/10

geyicek: geyikcik

g.+i (geyicegi) (Bağı yerden geyicegi aldılar) 56a/6, (Ol geyicegi tuzağa tutdılar) 58a/4

g.+in (geyicegin) (Geyicegin boğazını çezdiler) 56a/11,

gez (*Far.*): arşın

g. (İki gez segirdirse bir belek geçer) 56a/8

gibi: gibi

g. (Başladum bir mu'cizāt uş gül gibi) 55a/4, (Şerh ideyim tapuña bülbül gibi) 55a/4, (Yel gibi geçer-idi tağ taşı) 57b/3

gice: gece

g. (Bir gice dağı yabanda yatmışuz) 56a/3

git-: gitmek

aradan g.: aradan çekilmek

g.-erem (giderem) (Geyik eydür ben giderem aradan) 58a/1

gir-: dışarıdan içeriye geçmek, gitmek

g.-di (Çıkdı geyik derdile girdi yola) 57b/1

g.-diler (Girdiler mescide virdiler selām) 55a/13

girü: geri

g. (Girü gelem kızulara sütleyem) 56b/10, (Uşbu sözi deyüben döndi girü) 58a/2

git-: gitmek, uzaklaşmak

g.-diler (Geldiler tuzak kuruban gitdiler) 58a/4

gizle-: gizlemek, saklamak

g.-dim (İki kuzucık toğurdum gizledim) 56b/9

gök: gök, sema

g.+de (Yerde gökde işbu söz oldu 'ayān) 56b/2

g.+i (gögi) (Disün yiri gögi yaradanı) 56a/4

göndür-: göndermek

g.+diler (Öylelik yola geyigi göndürdiler) 58b/1

g.-e (Evimize dahı maḥrūm göndüre) 56a/2

göñül: gönül

g. (Ṭaḥ namāzın kıldı ol göñül eri) 55a/7

göñüllü: gönüllü, istekli

g.+yem (Ben-dahı göñüllüyem yā Muṣṭafā) 56b/7

gör-: görmek

g. (Gör ḥālını yā Resūlu'llah deyü) 58a/9, (Gör karşudan-ki kırk atlı gelür) 55a/10

g.-di (Bağdı gördi ol Muḥammed ey yara) 55b/10, (Gördi resūl anı kıldı 'ibreta) 55b/11, (Bu kara başım dilim gördi cefā) 56b/7, (Ol cühūdlar gördi geldügin) 58a/11

g.-elim (Resūl eydür şabr idîñ bir görelim) 55b/5

g.-en (Ḳamunuñ ḥālını baḳmadan gören) 58a/6

g.-esin ('Aceb ola ger göresin cenneti) 58b/3

g.-eyim (Geliñüz aḥır yüzüñüz göreyim) 57b/6

g.-üp (Mu'cizāt görüp müslimān olalar) 55b/6

göster-: göstermek, işaret etmek

g.+eriñ (Didiler kim gösteriñ Muḥammed'i) 55b/1

göz: göz

g.+i (İllā sel olmuş aḳar gözi yaşı) 55b/12, (Aḳar-ıdı geyigin gözi yaşı) 57b/3

g.+leri (Yaşıla tıldı mübārek gözleri) 57a/7

g.+lerinden (Yaş yerine gözlerinden ḳan şaḳar) 57b/4

gül (*Far*): gül

g. (Başladum bir mu'cizāt uş gül gibi) 55a/4

gün: gün

g. (Mescidinde bir gün ol dīn serveri) 55a/7, (Her ki bunda bu gün Ḥaḳ bildi seni) 56b/3, (Ya ana ne geldi bu gün size) 57b/9

H

haber (*Ar.*): haber, bilgi

h. (Diñle imdi bir ‘acāyib hōş haber) 55a/5, (Hālımı haber vireyim anlara) 57a/6

habību’l-lah (*Ar.*): Tanrı’nın sevgilisi

h. (Ol habību’l-lah Muhammed Muştafā) 55a/6

Hak (*Ar.*): Tanrı, Allah

H. (Hak çalabuñ getirüp adın dile) 56a/12, (Hak çalap dil virdi luḫından aña) 56a/13, (Hak çalabuñ sevgüli peygamberi) 56b/1, (Her ki bunda bu gün Hak bildi seni) 56b/3, (Her ol bunda seni Hak bilmedi) 56b/4, (Hak Resülını pāyendān virmişem) 57b/10, (Hak çalap buyruğına bel bağlayı) 58a/5, (Hak Ta‘ālā Cebra’ile buyurur) 58a/7, (Hak Resülınıñ katına yetürdi) 58a/8

H.+a (Hakka boyun virelüm bel bağlayalum) 57b/13

H.+dan (Yarın ol dileyesi Hak’dan bizi) 55a/9

hak (*Ar.*): doğru, doğruluk

h. (Cühüdi hak dīne döndürdiler) 58b/1

hāl (*Ar.*): durum, vaziyet, hâl

h.+ımı (Gör hālımı yā Resülü’llah deyü) 58a/9, (Hālımı haber vireyim anlara) 57a/6

h.+ını (Kamunuñ hālını bakmadan gören) 58a/6

h.+iñüz (N’ite şorayım sizüñ hālınıñuzi) 57b/5

halk (*Ar.*): insanlar, halk

h. (Halk içinde böyle da’vī eyleye) 55b/2

hamīm (*Ar.*): el yakacak derecede sıcak

h. (Yüzi kara ola içdügi hamīm) 56b/5

harām (*Ar.*): yapılması veya kullanılması dinen yasak olan, haram

h. (Didiler südüñ bize oldı harām) 57b/12

hatm (*Ar.*): sona erdirme, bitirme

h. (Hele bunda hatm olsun bu kelām) 58b/5

hazā (*Ar.*): bu, şu

h. (Hazā Dāsītān-ı Geyik) 55a/1

hele: her şeyden önce

h. (Resül eydür hele çezin siz anı) 56a/4, (Hele bunda hatm olsun bu kelām) 58b/5

hem (*Far.*): hem, ve, aynı zamanda

h. (Dîn eri kendüsi hem pâk-i şafâ)
55a/6, (Mâlî mülki bağçesi hem
bağıdır) 57a/2

hemân (Far.): tıpkı

h. (Didi çezin boğazını dağı hemân)
56a/8

her (Far.): her; hep, bütün

h. (Her ki bunda bu gün Hâk bildi
seni) 56b/3, (Her ol bunda seni
Hâk bilmedi) 56b/4, (Her ki
senüñ hükmiñe fermân ola)
56b/6, (Yahūd her ne-kim
dilersiz kılasız) 57a/10

hōş (Far.): güzel, iyi

h. (Diñle imdi bir 'acāyib hōş
haber) 55a/5

heybetlü: heybetli, azametli

h. (Kuvvetile katı heybetlü gelür)
55a/10

hüküm (Ar.): hüküm, emir

h.+in (Diñle imdi Tanğrı hükmin
gel berü) 58a/2

h.+iñe (Her ki senüñ hükmiñe
fermân ola) 56b/6

h.+üme (Ola kim hükümüme fermân
olalar) 55b/6

hüner (Far.): marifet, hüner

şāhib-i h.: hüner sahibi
(Muştafā'dan ey şāhib-i hüner)
55a/5

hūr (Ar.): huri, cennet kızı

h.+î (Uçmağ olur içi toptolu hūrî)
58b/4

huzūr (Ar.): yan, nezd, huzur

h.+ına (Muştafā'nuñ huzūrına
geldiler) 56a/6

I

ıssız: ıssız, boş, sahipsiz

ı. (N'eyleyeler ol ıssız tağda bular)
57a/4

I

i-: imek; olmak (yardımcı fiil); *krş*,
ir-

i.-se (Ger geyik gelmez ise dir ol
Resül) 57a/9, (Söyler ise bu
arada durmasun) 55b/3

'ibret (Ar.): ibret

'i.+a (Gördi resül anı kıldı 'ibreta)
55b/11

iç: iç, içeri

i.+i (Uçmağ olur içi toptolu hūrî)
58b/4

i.+inde (Hâk içinde böyle da'vî
eyleye) 55b/2, (Ger yoğısa
sözün içinde yalan) 55b/9, (Kö
bizi bu tağ içinde ölelim) 57b/13

iç-: içmek

i.+dügi (Yüzi kara ola içdügi
hamîm) 56b/5

içün: için, dolayı

içre: içine, içinde

i. (Kaldı geyik tuzağ içre ağlayu) 58a/5, (Kaldı geyik tuzağ içre çağırur) 58a/7

iki: iki

i. (İki gez segirdirse bir belek geçer) 56a/8, (Dir budur iki cihānuñ serveri) 56b/1, (İki kuzucık toğurdum gizledim) 56b/9, (N'eyleyim ol iki yavru dağı) 57a/3, (İrişeyim ol iki kuzulara) 57a/6, (Geyigin iki bahāsın alasin) 57a/10, (İrdi eydür iki körpe kuzu) 57b/5, (Ey körpe iki kuzularum bilüñüz) 57b/7

iküñdi: ikindi

i.+ye (Kavlı iküñdiye degin kıldılar) 57a/13

illā (Ar.): ancak, sadece; mutlaka

i. (İllā sel olmuş aķar gözi yaşı) 55b/12, (İllā pāyendān olursañ dutalum) 57a/11

ilerü: ileri

i. **gel-:** öne çıkmak, ileri varmak (Gelsün ilerü otursun begiñiz) 55b/7

īmān (Ar.): inanma, inanç

ī.+a gel-: Müslümanlığı kabul etmek. (Resül öñinde İmāna geldiler) 58a/12

ī. getir-: Müslümanlığı kabul etmek. (Kamusı İmān getürdiler bile) 58a/13

imdi: şimdi

i. (Diñle imdi bir 'acāyib hōş haber) 55a/5 (Diñle imdi Tañrı hükmin gel berü) 58a/2

in-: inmek

i.-diler (Kamusı atdan aşığa indiler) 55a/12

ir-: imek; olmak (yardımcı fiil); *krş*; i-

i.-di (Şimdi irdi baña bir elem dağı) 57a/3, (İrdi eydür iki körpe kuzu) 57b/5

ir-: ulaşmak, varmak

i.-diler (Çünkü mescid kapısına irdiler) 55a/11

iriş-: ulaşmak, erişmek

i. (Eyitdi tiz iriş geyigi getürdi) 58a/8

i.-eyim (İrişeyim ol iki kuzulara) 57a/6

irgür-: ulaştırmak, eriştirmek

i.-ür (Ölüm irsāl irgürür yürege tağ) 56b/13

irken: erken

i. (İrken tırımışdum oğ otlayam) 56b/10

irsāl (Ar.): gönderme

- i. (Ölüm irsâl irgürür yürege tağ)
56b/13
- iste-**: istemek
- i.-ridim (İsteridim arkadaşım yavı
kılıp) 56b/8
- işbu**: bu, şu
- i. (Yerde gökde işbu söz oldu 'ayân)
56b/2
- işit-**: işitmek
- i.-icek (işidicek) (Ol kâfiriñ begi
işidicek anı) 56a/1
- i.-ti (Çün işitti Muştafâ bu sözleri)
57a/7
- 'işret (Ar.)**: gününü gün etme, safa
sürme
- 'i.+i** (Nefsiñe uyup kılursañ 'işreti)
58b/3
- it-**: etmek (yardımcı fiil)
- i.-enlerüñ (idenlerüñ) (Nefsiñe cezâ
idenlerüñ yeri) 58b/4
- i.-eridi (ideridi) (Va'z u pend
ideridi aşhâbına) 55a/8
- i.-iñ (idiñ) (Resül eydür şabr idiñ
bir görelim) 55b/5
- i.-eyim (ideyim) (Şerh ideyim
tapuña bülbül gibi) 55a/4
- k. (Ya pâyendân olayın kılıñ kabül)
57a/9
- kaç-**: kaçmak, uzaklaşmak,
ayrılmak
- k.-a (Geyigüñüz kaçâ beni tutuñ)
56a/10
- k.-amadım (Kaçamadım bende
yoğıdı mecâl) 56b/12
- k.-ıcağaz (Buña ayruğ kaçıcağaz
kim yiter) 56a/9
- kâfir (Ar.)**: Allah'ın varlığına ve
birliğine inanmayan; kâfir
- k. (Resül eydür kâfir sözüm tutuñ)
57a/8, (Ol kâfir begi adam
viribidi) 58a/3
- k.+e (Geyik eydür kâfire
tutulmuşam) 57b/10
- k.+iñ (Ol kâfiriñ begi işidicek anı)
56a/1
- k.+ler (Bu kâfirler geliben
avladılar) 56b/11
- kal-**: kalmak
- k.-dı (Kaldı geyik tuzağ içre
ağlayu) 58a/5, (Kaldı geyik
tuzağ içre çağırur) 58a/7
- k.-dıñ (Şimden-girü anasız
kaldınguz) 57b/7
- kamu**: bütün, hep
- k.+lardan (Kamulardan yalımı
alçağ olur) 57a/1

K

kabül (Ar.): benimseme,
kabullenme

ķ.+nuñ (Ķamunuñ ħālını baķmadan
gören) 58a/6

ķ.+sı (Ķamusı atdan aŗaġa indiler)
55a/12, (Ķamusı ĩmān
getürdiler bile) 58a/13

ķan: kan

ķ. (Yaŗ yerine gözlerinden ķan
ŗaġar) 57b/4

ķapu: kapı

ķ.+sına (Ķünkü mescid ķapusına
irdiler) 55a/11

ķara: 1. kara

ķ. (Yüzi ķara ola içdüġi ħamīm)
56b/5,

2. dertli, sıkıntılı

ķ. (Bu ķara baŗım dilim gördi cefā)
56b/7

ķardaŗ: kardeŗ

ķ. (Ķardaŗ olur kiŗeye ķuŗlu taġ)
56b/13, (Ķardaŗ yavı kılanda
kiŗi n'olur) 57a/1

ķ.+ı (Kiŗiniñ ķardaŗı yüregi
yaġıdur) 57a/2

ķ.+ım (Īsteridim ķardaŗım yavı
ķılıp) 56b/8

ķ.+ın (Ķardaŗım yavı kılanda
maġāl) 56b/12

ķarın: karın

ķ.+ıñuz (ķarınıñuz) (Ķarınıñuz açdır
sizi emzüreyim) 57b/6

ķarŗu: karŗı

ķ. (ŗāf dutuban ķarŗu durdılar
tamām) 55a/13

ķ.+dan (Gör karŗudan-ki kırķ atlı
gelür) 55a/10

ķ.+ñuzda (Daġı bir dem ķarŗuñuzda
ŗurmazuz) 55b/8

ķat: yan, nezd, huzur

ķ.+ına (Ķaķ Resülnuñ katına
yetürdi) 58a/8

ķ.+ında (Muŗtafā ķatında
'özürlandıġın) 58a/11

ķatı: fazla, ġok

ķ. (Ķuvvetile ķatı heybetlü gelür)
55a/10

ķatırak: daha ġabuk, hızla (Ķatırak
mescide deġin geldiler) 55a/11

ķavl (Ar.): söz, ahit

ķ.+ı (Ķavlı ikündiye deġin kıldılar)
57a/13

ķ.+e (Uŗbu ķavle rāzı olup üŗdiler)
56a/11

ķavm (Ar.):

ķ.+a (Yetmiŗ evidi bular ķavmıla)
58a/13

ķayna-: kaynamak

ķ.-dı (Yarın ol šamu dibinde
ķaynadı) 56b/4

ķazā (Ar.): tevġid

ķ. (def'-i belā redd-i ķazā için)
54b/6

kelām (Ar.): söz

k. (Tamām oldu bu arada bu kelām)
54a/3, (Hele bunda ħatm olsun
bu kelām) 58b/5

kendü: kendi

k.+si (D'ın eri kendüsi hem pāk-i
şafā) 55a/6

kendüzi: kendisi

k.+ne (Bizi diler kendüzine
döndüre) 56a/2

ķıl-: kılmak, yapmak

ķ.-anda (Ķardaş yavı ķılında ķişi
n'olur) 57a/1, (Ķardaşın yavı
ķılında maĥāl) 56b/12

ķ.-asız (Yaĥūd her ne-kim dilersiz
ķılasız) 57a/10

ķ.-dı (Tañ namāzın ķıldı ol göñül
eri) 55a/7, (Gördi resül anı ķıldı
'ibreta) 55b/11

ķ.-dılar (Ķavlı ikündiye deġin
ķıldılar) 57a/13

ķ.-ıp (İsteridim ķardaşım yavı ķılıp)
56b/8

ķ.-uñ (Ya pāyendān olayım ķılıñ
ķabül) 57a/9

ķ.-ursa (Nefsiñe uyup ķılırsañ
'işreti) 58b/3

ķır-: öldürmek, yok etmek

ķ.-ayım (Ķurramıla cümlesini
ķırayım) 55b/4

ķırķ: kırk

ķ. (Gör karşıdan-ki kırķ atlu gelür)
55a/10, (Ķırķ ķişiyle avlayuban
dutmışuz) 56a/3, (Ķırķ ķişi ol-
dem müslümān oldılar) 58a/12

ki (Far.): ki (baġlama edatı)

k. (Her ki bunda bu ġün Ħaķ bildi
seni) 56b/3, (Her ki senüñġ
ĥükmiñe fermān ola) 56b/6

ķim: ķişi kimse (zahir)

k. (Ol Muĥammed ķim aya beñizer
yüzi) 55a/9, (Didiler ķim
gösteriñ Muĥammed'i) 55b/1,
(Kim ol ķim puġlara bāñıl diye)
55b/2, (Kim ol ķim puġlara bāñıl
diye) 55b/2, (Ola ķim ĥükümüne
fermān olalar) 55b/6, (Didiler
ķim ne sözüñ var söylegil)
56a/7, (Çıķıcaķ elden geyigimiz
ķim yiter) 56a/9, (Buña ayruķ
ķaçıcaġaz ķim yiter) 56a/9,
(Vāy aña ķim ķuzulardan ayrıla)
57b/2, (Kim olasın ġamu
odından em'ın) 58b/2

ķimse: ķişi, ķimse

k.+ye (Yavuz oķdur uġramasun
ķimseye) 57b/2

ķişi: ķişi, ķimse

k. (Kardaş yavı kılanda kişi n'olur)
57a/1, (Kırk kişi ol-dem
müslümân oldılar) 58a/12

k.+niñ (Kişiniñ kardaşı yüregi
yağıdur) 57a/2

k.+ye (Kardaş olur kişeye kütlu
tağ) 56b/13

k.+yile (Kırk kişiyile avlayuban
dutmışuz) 56a/3

ko-: bırakmak

k. (Ko bizi bu tağ içinde ölelim)
57b/13

körpe: körpe

k. (İrdi eydür iki körpe kuzu) 57b/5,
(Ey körpe iki kuzularum
bilüñüz) 57b/7

kur-: kurmak, düzenlemek

k.-uñ (Varuñ yolında tuzak kuruñ
didi) 58a/3

k.-uban (Geldiler tuzak kuruban
girdiler) 58a/4

kütlu: kutlu, uğurlu

k. (Kardaş olur kişeye kütlu tağ)
56b/13

kuvvet (Ar.): güç, kuvvet

k.+ile (Kuvvetile katı heybetlü
gelür) 55a/10

kuzu: kuzu

k. (İrdi eydür iki körpe kuzu) 57b/5

k.+lara (Girü gelem kuzulara
sütleyem) 56b/10

k.+lara (İrişeyim ol iki kuzulara)
57a/6

k.+lardan (Vāy anğa kim
kuzulardan ayrıla) 57b/2

k.+larum (Ey körpe iki kuzularum
bilüñüz) 57b/7

kuzucık: kuzucuk

k. (İki kuzucık toğurdum gizledim)
56b/9

kuzula-: kuzulamak, (hayvan için)
doğurmak

k.-dım (Geliben Mekke tağında
kuzuladım) 56b/9

L

ludf (Ar.): iyilik, lutuf

l.+ından (Gağ çalap dil viridi
ludfindan aña) 56a/13

M

mācerā (Ar.): baştan geçenler

m. (Eyderiken putlar anda mācerā)
55b/10

maḥāl (Ar.): mahalleler, yerler

m. (Kardaşın yavı kılanda maḥāl)
56b/12

maḥfil (Ar.): toplantı yeri, meclis

m.+e (Çün çezildi geldi geyik maḥfile) 56a/12

maḥrûm (Ar.): istediğini elde edemeyen, mahrum

m. (Evimize daḥı maḥrûm göndüre) 56a/2

māl (Ar.): varlık, servet, mal

m.+ı (Mālı mülki bağçesi hem bağıdur) 57a/2

ma'lûm (Ar.): bilinen, belli

m.+dur (Size ma'lûmdur daḥı ne olduğum) 58a/10

mecāl (Ar.): güç, kuvvet

m. (Kaçamadım bende yogıdı mecāl) 56b/12

Mekke: y.a. Mekke

M. (Geliben Mekke taḡında kuzuladım) 56b/9

mescid (Ar.): Namaz kılınan yer, cami

m. (Çünkü mescid kapısına irdiler) 55a/11

m.+e (Katrak mescide degin geldiler) 55a/11, (Girdiler mescide virdiler selām) 55a/13

m.+inde (Mescidinde bir gün ol dīn serveri) 55a/7

miḥrāb (Ar.): camide imamın duracağı girintili bölme

m.+ına (Oturdı söykenüp miḥrābına) 55a/8

Muṣṭafā (Ar.): Hz. Muhammed

M. (Ol ḥabību'l-lah Muhammed Muṣṭafā) 55a/6, (Ben-daḥı göñüllüyem yā Muṣṭafā) 56b/7, (Çün işitti Muṣṭafā bu sözleri) 57a/7, (Muṣṭafā katında 'özürlanduḡın) 58a/11

M.+dan (Muṣṭafā'dan ey şāḥib-i hüner) 55a/5

M.+nuñ (Muṣṭafā'nuñ andalığın bildiler) 55a/12, (Muṣṭafā'nuñ huzūrına geldiler) 56a/6

M.+ya (Vir şalavāt Muṣṭafā'ya ve'-selām) 58b/5

muḥṭāc (Ar.): ihtiyacı olan, muhtaç

m. (du'āya muḥṭāc olan) 54b/8

mu'cizāt (Ar.): mucizeler

m. (Başladum bir mu'cizāt uş gül gibi) 55a/4, (Mu'cizāt görüp müslimān olalar) 55b/6

Muḥammed (Ar.): Hz. Muhammed

M. (Ol ḥabību'l-lah Muhammed Muṣṭafā) 55a/6, (Ol Muhammed kim aya beñzer yüzi) 55a/9, (Bağdı gördi ol Muhammed ey yara) 55b/10

M.+i (Didiler kim gösteriñ Muḥammed'i) 55b/1

müslimān (Ar.): müslüman

m. (Kırk kişi ol-dem müslümān oldılar) 58a/12

- m. eyle-:** İslamiyeti kabul etmek
m. (Nefsini eyle müslimān Şadre'ddīn) 58b/2
m. ol-: İslamiyeti kabul etmek (Mu'cizāt görüp müslimān olalar) 55b/6
mübārek (Ar.): bereketli, uğurlu
m. (Yaşıla tıdı mübārek gözleri) 57a/7
mülk (Ar.): mülk, ülke
m.+i (Mālī mülki bağçesi hem bağıdur) 57a/2

N

- namāz (Far.):** namaz
n.+ın (Tañ namāzın kıldı ol göñül eri) 55a/7
ne: ne; *krş. ni*
n. (Geldi eydir ne dimek olur ya'nī) 56a/1, (Didiler kim ne sözün var söylegil) 56a/7, (Vir şalavāt ne didi eydem saña) 56a/13, (Bunlar eydür ana ne oldı cānuñ) 57b/8, (Ya ana ne geldi bu gün size) 57b/9, (Size ma'lūmdur dağı ne olduğum) 58a/10, (Yağūd her ne-kim dilersiz kılasız) 57a/10
n.+dir (Nedir dilekleri bir şoralım) 55b/5
n.+durur (Resül eydür ne-durur dileğünüz) 55b/7

- n.+müz** (Anlar eydir nemüz eksik şatalım) 57a/11

nefs (Ar.): nefis

- n.+iñe** (Nefsiñe uyup kılursañ 'işreti) 58b/3, (Nefsiñe cezā idenlerüñ yeri) 58b/4
n.+ini (Nefsini eyle müslimān Şadre'ddīn) 58b/2
n'eyle-: ne yapmak
n.-yeler (N'eyleyeler ol ıssız tağda bular) 57a/4
n.-yim (N'eyleyim ol iki yavrı dağı) 57a/3

n'it-: ne etmek, ne yapmak

- n.-e** (N'ite şorayım sizüñ hāliñüzi) 57b/5

n'ol-: ne olmak

- n.+ur** (Kardaş yavı kılanda kışı n'olur) 57a/1

O**od:** od, ateş

- o.+dan** (Oddan āzād olısar yarın cānı) 56b/3
o.+ından (Kim olasın tamu odından emīn) 58b/2

oğ: ok

- o.+dur** (Yavuz oğdur uğramasun kimseye) 57b/2

oğu: okumak

- o.-yan (Okuyanı yazanı diñleyeni)
58b/6
- ol: o (işaret sıfatı)
- o. (Ol ḥabību'l-lah Muḥammed Muştafā) 55a/6, (Mescidinde bir gün ol dīn serveri) 55a/7, (Tañ namāzın kıldı ol göñül eri) 55a/7, (Ol Muḥammed kim aya beñzer yüzi) 55a/9, (Bağdı gördi ol Muḥammed ey yara) 55b/10, (Ol kāfiriñ begi işidicek anı) 56a/1, (Çezdiler ol geyigüñ ayağını) 56a/5, (N'eyleyim ol iki yavru dağı) 57a/3, (N'eyleyeler ol ıssız tağda bular) 57a/4, (İrişeyim ol iki kızulara) 57a/6, (Ger geyik gelmez ise dir ol Resül) 57a/9, (Siziñ ele alıñız ol yaradan) 58a/1, (Ol kāfir begi adam viribidi) 58a/3, (Ol gicegi tuzağa tutdılar) 58a/4, (Ol cühüdler gördi geldügin) 58a/11, (Rāzı oldı Resül ol-dem bildiler) 57a/13, (Geyigi ol-demde şalı virdiler) 57b/1, (Kırk kişi ol-dem müslümān oldılar) 58a/12
- ol : o (Teklik 3. şahıs zamiri)
- o. (Yarın ol dileyesi Ḥak'dan bizi) 55a/9, (Kim ol kim puḥlara bāḫıl diye) 55b/2, (Her ol bunda seni Ḥak bilmedi) 56b/4, (Yarın ol tamu dibinde ḳaynadı) 56b/4,
- (Ol-ki bizim dīne bāḫıldur didi) 55b/1
- aña: ona (Teklik 3. şahıs zamirinin yaklaşma hali)
- a. (Eydüñ aña bu sözi söylemesün) 55b/3, (Ḥak çalap dil virdi luḫından aña) 56a/13, (Vāy aña kim kızulardan ayrıla) 57b/2
- anda: orada (Teklik 3. şahıs zamirinin bulunma hali)
- a. (Eyderiken putlar anda mācerā) 55b/10, (Bir geyik bağılu anda ata) 55b/11
- andın : ondan (Teklik 3. şahıs zamirinin uzaklaşma hali)
- a.+dın (Ḥak çalabuñ getürüp adın dile) 56a/12
- anı: onu (Teklik 3. şahıs zamirinin yönelme hali)
- a. (Gördi resül anı kıldı 'ibreta) 55b/11, (Ol kāfiriñ begi işidicek anı) 56a/1, (Resül eydür hele çezin siz anı) 56a/4
- anlar : onlar (Çokluk 3. şahıs zamiri)
- a. (Anlar eydür gelüben oturmazuz) 55b/8, (Anlar eydir nemüz eksik şatalım) 57a/11
- anlara: onlara (Çokluk 3. şahıs zamirinin yaklaşma hali)
- a. (Ḥālımı ḥaber vireyim anlara) 57a/6

- ol-: olmak (yardımcı fiil)
- o. (Yâ Resûl baña pâyendân ol bugün) 57a/5, (Yüregüm derdine dermân ol bu-gün) 57a/5
- o.-a (‘Aceb ola ger göresin cenneti) 58b/3, (Her ki senüñ hükminge fermân ola) 56b/6, (Yedügi zaqqum ola yeri cañim) 56b/5, (Yeri cennet yoldaşı rıdvân ola) 56b/6, (Yüzi qara ola içdügi hamim) 56b/5
- o.-alar (Mu’cizat görüp müslimân olalar) 55b/6, (Ola kim hükümüne fermân olalar) 55b/6, (Ola kim hükümüne fermân olalar) 55b/6
- o.-asın (Kim olasın tamu odından emin) 58b/2
- o.-ayın (Ya pâyendân olayın kılufı kabül) 57a/9
- o.-dı (Bunlar eydür ana ne oldı cānuñ) 57b/8, (Didiler südüñ bize oldı harām) 57b/12, (Yerde gökde işbu söz oldı ‘ayān) 56b/2, (Rāzı oldı Resûl ol-dem bildiler) 57a/13
- o.-dılar (Kırk kişi ol-dem müslümân oldılar) 58a/12
- o.-duğum (Size ma‘lumdur dağı ne olduğum) 58a/10
- o.-ısar (Oddan āzād olısar yarın cāni) 56b/3
- o.-muş (İllā sel olmuş aqar gözi yaşı) 55b/12
- o.-sun (Hele bunda hatm olsun bu kelām) 58b/5
- o.-up (Uşbu qavle rāzı olup üşdiler) 56a/11
- o.-ur (Geldi eydir ne dimek olur ya’nı) 56a/1, (Qamulardan yalımı alcaq olur) 57a/1, (Qardaş olur kişeye qutlu tağ) 56b/13, (Uçmağ olur içi toptolu hürı) 58b/4
- o.-urısa (Geyigimiz gelmez olurısa ya’nı) 57a/12
- o.-ursañ (İllā pâyendân olursañ dutalum) 57a/11
- orta: orta
- o.+ya (Geldi geyik ortaya Allah deyü) 58a/9
- ot: ot
- o. (İrken tırımışdum oğ otlayam) 56b/10, (Dişleri bitmedi ot otlayalar) 57a/4
- otla: otlamak, ot yemek
- o.-yam (İrken tırımışdum oğ otlayam) 56b/10
- o.-yalar (Dişleri bitmedi ot otlayalar) 57a/4
- otur- : oturmak
- o.-urdı (Oturdı söykenüp mihrābına) 55a/8

o.-ursun (Gelsün ilerü otursun
begiñiz) 55b/7

o.-mazuz (Anlar eydür gelüben
oturamazuz) 55b/8

Ö

öñ: ön, huzur

ö.+ inde (Resül öñinde ĩmāna
geldiler) 58a/12

‘ömer (Ar.): Hz. Ömer

‘ö. (‘Ömer eydür yā Resül ben
turayım) 55b/4

öl-: ölmek

ö.-elim (K̄o bizi bu tağ içinde
ölelim) 57b/13

öldür-: öldürmek

ö.-dürüz (Bellü bil-kim öldürürüz
biz seni) 57a/12

ölüm: ölüm

ö. (Ölüm irsāl irgürür yürege tağ)
56b/13

öylelik: yarım günlük

ö. (Öylelik yola geyigi göndürdiler)
58b/1

‘özürlan-: mazeretini söylemek

‘ö.+duğın (Muştafā katında
‘özürlandığın) 58a/11

P

pāk (Far.): pak, temiz, saf

p.+i (Dīn eri kendüsi hem pāk-i
şafā) 55a/6

pāyendān (Far.): 1. kefil

p. (Yā Resül baña pāyendān ol bu-
gün) 57a/5, (H̄ağ Resülını
pāyendān virmişem) 57b/10

2. rehin

p. (Ya pāyendān olayın k̄ıluñ kabül)
57a/9, (İllā pāyendān olursañ
dotalum) 57a/11,

pend (Far.): öğüt

p. (Va’z u pend ideridi aşhābına)
55a/8

peygamber (Far.): nebî, peygamber

p.+i (H̄ağ çalabuñ sevgülü
peygamberi) 56b/1

peygamberlîğ: peygamberlik

p.+ım (Benim peygamberlîğim şerh
eylesün) 55b/13

p.+ın (Bize peygamberlîğim eyle
‘ayān) 55b/9, (Peygamberlîğim
bize şerh eylegil) 56a/7

puğ (Far. büt): 1. put

p.+lara (Kim ol kim puğlara bātıl
diye) 55b/2

2. puta tapan

p.+lar (Eyderiken putlar anda
mācerā) 55b/10

R

rahmet (Ar.): rahmet, acıma, esirgeme

r.+iñle (Raḥmetiñle yarlıgağıl ya ğanı) 58b/6

rāzı (Ar.): kabul eden

r. ol-: uygun bulmak, kabul etmek (Uşbu kavle rāzı olup üşdiler) 56a/11, (Rāzı oldı Resül ol-dem bildiler) 57a/13

Resül (Ar.): Allah'ın elçisi, Hz. Muhammed; *krş.* Resülü'llāh

R. ('Ömer eydür yā Resül ben turayım) 55b/4, (Resül eydür şabr idin bir görelim) 55b/5, (Resül eydür ne-durur dilegüñüz) 55b/7, (Gördi resül anı kıldı 'ibreta) 55b/11, (Resül eydür geyige söylesün) 55b/13, (Resül eydür hele çezin siz anı) 56a/4, (Resül eydür çezin sözüm dutuñ) 56a/10, (Yā Resül baña pāyendān ol bu-gün) 57a/5, (Resül eydür kāfir sözüm tutuñ) 57a/8, (Ger geyik gelmez ise dir ol Resül) 57a/9, (Rāzı oldı Resül ol-dem bildiler) 57a/13, (Resül öñinde ĩmāna geldiler) 58a/12

R.+e (Degiresin Resüle bizden selām) 57b/12

R.+ını (Hāḫ Resülinı pāyendān virmişem) 57b/10

R.+ınuñ (Hāḫ Resülinuñ katına yetürdi) 58a/8

R.+sın (Tañrı birdür resülsın bī-gümān) 56b/2

Resülü'llah (Ar.): Hz. Muhammed

R. (Gör ḫālını yā Resülü'llah deyü) 58a/9

rıḍvān (Ar.): cennet

r. (Yeri cennet yoldaşı rıḍvān ola) 56b/6

S

şal-: bırakmak, salmak

ş.-ı vir- (Geyigi ol-demde şalı virdiler) 57b/1

segirt-: sıçramak, atlamak

s. (İki gez segirdirse bir belek geçer) 56a/8

şabr (Ar.): sabır

ş. (Resül eydür şabr idinğ bir görelim) 55b/5

şaç-: saçmak

ş.-ar (Yaş yerine gözlerinden kan şaçar) 57b/4

Şadre'ddīn (Ar.): Sadreddin

Ş. (Nefsini eyle müslimān Şadre'ddīn) 58b/2

sāf (Ar. saff): sıra, saf

s. (Sāf dutuban karşı durdılar tamām) 55a/13

şafâ (Ar.): gönül şenliği, safa
 ş. (Dîn eri kendüsi hem pāk-i şafâ)
 55a/6

şāhib (Ar.): sahip; bir özelliği olan
 ş.+i (Muştafâ'dan ey şāhib-i
 hūner) 55a/5

şalavât (Ar.): Hz. Muhammed'e ve
 onun soyundan gelenlere saygı
 bildirmek için okunan dua
 ş. (Vir şalavât ne didi eydem saña)
 56a/13, (Vir şalavât Muştafâ'ya
 ve'-selām) 58b/5

saña: sana *bk.* sen

şat-: satmak
 ş.-alım (Anlar eydir nemüz eksik
 şatalım) 57a/11

ş.-uñ (Geyigi baña bağışlañ ya
 şatuñ) 57a/8

sel (Ar. sey): sel
 s. (İllâ sel olmuş aķar gözi yaşı)
 55b/12

selām (Ar.): selam
 s. (Degiresin Resüle bizden selām)
 57b/12

s. **vir-** : selamlamak (Girdiler
 mescide virdiler selām) 55a/13

sen: sen; *krş.* sin

saña (Vir şalavât ne didi eydem
 saña) 56a/13

senüñ (Her ki senüñ hükmiñe
 fermān ola) 56b/6, (Dilüñe
 gelmez-idi bu söz senüñ) 57b/8,
 (Her ki bunda bu gün Haķ bildi
 seni) 56b/3, (Her ol bunda seni
 Haķ bilmedi) 56b/4, (Bellü bil-
 kim öldürürüz biz seni) 57a/12

server (Far.): ulu, efendi
 s.+i (Mescidinde bir gün ol dīn
 serveri) 55a/7, (Dir budur iki
 cihānuñ serveri) 56b/1

sevgüli: sevgili
 s. (Haķ çalabuñ sevgüli
 peygamberi) 56b/1

sırr (Ar.): sır
 s.+ın (Eydür ey ālemüñ sırrın bilen)
 58a/6

siz: siz
 s. ('Ayıplamañ siz benüm geç
 geldüğüm) 58a/10, (Resül eydür
 hele çezin siz anı) 56a/4

size (Çokluk 2. şahıs zamirinin
 yaklaşma hali) (Size ma'lumdur
 daħı ne olduğum) 58a/10, (Ya
 ana ne geldi bu gün size) 57b/9

sizi (Çokluk 3. şahıs zamirinin
 yükleme hali) (Ķarnıñuz açdır
 sizi emzüreyim) 57b/6

siziñ (Çokluk 3. şahıs zamirinin ilgi
 hali) (Siziñ ele alıñız ol yaradan)
 58a/1

sizüñ (Çokluk 3. şahıs zamirinin yüklem hali) (N'ite şorayım sizüñ hâliñüzi) 57b/5

şor-: sormak

ş.-alım (Nedir dilekleri bir şoralım) 55b/5

ş.-ayım (N'ite şorayım sizüñ hâliñüzi) 57b/5

söyken-: dayanmak, yaslanmak

s.-üp (Oturdu söykenüp mihrâbına) 55a/8

söyle-: söylemek

s.-gil (Didiler kim ne sözün var söylegil) 56a/7

s.-mesün (Eydüñ aña bu sözi söylemesün) 55b/3

s.-r (Söyler ise bu arada durmasun) 55b/3

s.-sün (Resül eydür geyige söylesün) 55b/13

söz: söz

s. (Dilüñe gelmez-idi bu söz senüñ) 57b/8

s. (Yerde gökde işbu söz oldı 'ayān) 56b/2

s.+e (Yine başladum söze Allah diyü) 55a/3

s.+i (Didüğüñ yoğıdı bu sözi bize) 57b/9, (Eydüñ aña bu sözi söylemesün) 55b/3, (Uşbu sözi deyüben döndi girü) 58a/2,

(Uşbu sözi duyuban ağlaşdılar) 57b/11

s.+leri (Çün işitti Muştafā bu sözleri) 57a/7

s.+üm (Resül eydür çezin sözüm dutuñ) 56a/10, (Resül eydür kâfir sözüm tutuñ) 57a/8

s.+ün (Didiler kim ne sözün var söylegil) 56a/7

s.+üñ (Ger yoğısa sözüñ içinde yalan) 55b/9

süt: süt

s.+üñ (südüñ) (Didiler südüñ bize oldı ğarām) 57b/12

sütle-: süt vermek, emzirmek

s.-yem (Girü gelem kızulara sütleyem) 56b/10

Ş

şimdi: şimdi

ş. (Şimdi irdi baña bir elem dahı) 57a/3

şimden-girü: bundan sonra

ş. (Şimden-girü anasız kaldıñuz) 57b/7

uşbu: işte bu, bu

u. (Uşbu kavle rāzı olup üşdiler) 56a/11, (Uşbu sözi duyuban ağlaşdılar) 57b/11, (Uşbu sözi deyüben döndi girü) 58a/2

şerh (Ar.): açıklama

ş. eyle- (Benim peygamberliğim şerh eylesün) 55b/13, (Şerh ideyim şapuña bülbül gibi) 55a/4, (Peygamberliğim bize şerh eylegil) 56a/7

T

ta'ālā (Ar.): yüce olsun

T. (Hak Ta'ālā Cebra'ile buyurur) 58a/7

tağ: dağ

t. (Kardaş olur kişeye kuşlu tağ) 56b/13, (Ölüm irsâl irgürür yürege tağ) 56b/13, (Yel gibi geçer-idi tağ taş) 57b/3, (Tağ taş dere depe dimez geçer) 57b/4, (Ko bizi bu tağ içinde ölelim) 57b/13

t.+da (N'eyleyeler ol ıssız tağda bular) 57a/4

t.+ında (Geliben Mekke tağında kuzuladım) 56b/9

şamu: cehennem

t. (Yarın ol şamu dibinde kaynadı) 56b/4

t. (Kim olasın şamu odından emîn) 58b/2

şaf: şafak vakti

t. **namazı:** sabah namazı (Şaf namazın kıldı ol gönül eri) 55a/7

Tañrı: Tanrı

T. (Tañrı birdür resûlsın bî-gümân) 56b/2, (Diñle imdi Tañrı hükmin gel berü) 58a/2

şapu: huzur, nezd, kat

t.+ ña (Şerh ideyim şapuña bülbül gibi) 55a/4

şasma: tasma

t.+yıla (Şaşmayıla bağılu ayağı başı) 55b/12

şaş: taş

t. (Şaş taş dere depe dimez geçer) 57b/4

t.+ı (Yel gibi geçer-idi şaş taş) 57b/3

tiz (Far. tîz): çabuk, tez

t. (Eyitdi tiz iriş geyigi getürdi) 58a/8

şoğur-: doğurmak

t.-dum (İki kuzucık şoğurdum gizledim) 56b/9

şol-: dolmak

t.-dı (Yaşıla şoldı mübarek gözleri) 57a/7

şolu: dolu

şoşolu: dopdolu (Uçmağ olur içi şoşolu hürî) 58b/4

şur-: ayağa kalkmak, karşı koymak

t.+mışdum (İrken şurmışdum oş otlayam) 56b/10

ṭ.-ayım ('Ömer eydür yā Resül ben ṭurayım) 55b/4

ṭ.-mazuz (Daḥı bir dem karşıñuzda ṭurmazuz) 55b/8

ṭurra (tura): kılıç

ṭ.+mıla (Ṭurramıla cümlesini kırayım) 55b/4

ṭut-: tutmak, yakalamak; *krş. dut-*

ṭ.-dılar (Ol gicegi ṭuzağa ṭutdılar) 58a/4

ṭ.-uñ (Geyigüñüz kaçā beni ṭutuñ) 56a/10, (Resül eydür kāfir sözüñ ṭutuñ) 57a/8

ṭutul-: yakalanmak, tutulmak

ṭ.-mışam (Geyik eydür kāfire ṭutulmışam) 57b/10

ṭuzak: tuzak

ṭ. (Varuñ yolında ṭuzak ḳuruñ didi) 58a/3, (Geldiler ṭuzak ḳuruban gitdiler) 58a/4

ṭ. (ṭuzag içre) (Ḳaldı geyik ṭuzag içre ağlayu) 58a/5, (Ḳaldı geyik ṭuzag içre çağırur) 58a/7

ṭ.+a (ṭuzaga) (Ol gicegi ṭuzaga ṭutdılar) 58a/4

U

u: ve

u. (Va'z u pend ideridi aşḥābına) 55a/8

uçmak: cennet

u. (Uçmağ olur içi ṭoṭolu ḥūrī) 58b/4

uğra-: tesadüf etmek, rastlamak

u.-masun (Yavuz oğdur uğramasun kimseye) 57b/2

uş: işte

u. (Başladum bir mu'cizāt uş gül gibi) 55a/4

uy-: uymak

u.-up (Nefsine uyup kılırsañ 'işreti) 58b/3

Ü

üş-: toplanmak

ü.-diler (Uşbu ḳavle rāzı olup üşdiler) 56a/11

V

var: var

v. (Didiler kim ne sözüñ var söylegil) 56a/7

var-: gitmek, ulaşmak

v.-uñ (Varuñ yolında ṭuzak ḳuruñ didi) 58a/3

vāy (Far.): yazık, vay

v. (Vāy aña kim ḳuzulardan ayrıla) 57b/2

va'z (Ar.): vaaz, dinî öğüt

v. (Va'z u pend ideridi aşhâbına)
55a/8

vir-: vermek

v. (*Vir şalavât Muşşafâ'ya ve'-selâm*) 58b/5, (*Vir şalavât ne didi eydem saña*) 56a/13

v.-di (Hâk çalap dil virdi luţfından aña) 56a/13

v.-diler (Girdiler mescide virdiler selâm) 55a/13, (Geyigi ol-
demde şalı virdiler) 57b/1

v.-elüm (Hâkka boyun virelüm bel bağlayalum) 57b/13

v.-eyim (Hâlımı haber vireyim anlara) 57a/6

v.-mişem (Hâk Resûlını pâyendân
virmişem) 57b/10

v.-i bi-: göndermek (Ol kâfir begi
adam viribidi) 58a/3

Y

ya (Far.): ya, veya, yahut

y. (Geyigi baña bağışlañ ya şatuñ)
57a/8, (Ya pâyendân olayın
kılıñ kabül) 57a/9, (Ya ana ne
geldi bu gün size) 57b/9,
(Raĥmetiñle yarlıgağıl ya ģanî)
58b/6

yâ (Ar.): ey, hey

y. ('Ömer eydür yâ Resûl ben
tұrayım) 55b/4, (Ben-dahı
gönüllüyem yâ Muşşafâ) 56b/7,

(Yâ Resûl baña pâyendân ol bu-
gün) 57a/5, (Gör hâlımı yâ
Resûlu'llah deyü) 58a/9

yaban: ıssız yer

y.+da (Bir gice dahı yabanda
yatmışuz) 56a/3

yağ: yağ

y.+ıdur (Kişiniñ ģardaşı yüregi
yağıdur) 57a/2

yaĥûd (Far.): yahut, veya

y. (Yaĥûd her ne-kim dilersiz
kılász) 57a/10

yalım: derece, mertebe

y.+ı alçak: itibarı düşük
(Ķamulardan yalımı alçak olur)
57a/1

yalan: gerçek ve doğru olmayan,
yalan

y. (Ger yogısa sözüñ içinde yalan)
55b/9

yalaş-: yalamak, birlikte yalamak

y.-dılar (Anaları boynunu
yalaşdılar) 57b/11

yan: taraf, yan

y.+ım (Çevre alup dört yanım
bağladılar) 56b/11

ya'nî (Ar.): yani

y. (Geyigimiz gelmez olurısa ya'nî)
57a/12 y. (Geldi eydir ne dimek
olur ya'nî) 56a/1

yar(*Far. y*): arkadaş, dost

y.+a (Bağdı gördi ol Muhammed ey yara) 55b/10

yaradan: yaratan, Tanrı

y. (Siziñ ele alñız ol yaradan) 58a/1

yarat-: yaratmak

y.-an (yaradan): *bk. yaradan*

y.-anı (*yaradanı*) (*Disün yiri gögi yaradanı*) 56a/4

yarın: gelecek gün, yarın

y. (Yarın ol dileyesi Hâk'dan bizi) 55a/9, (Oddan âzâd olısar yarın cānı) 56b/3, (Yarın ol şamu dibinde kaynadı) 56b/4

yarlığa-: suç bağışlamak, affetmek

y.-ğıl (Raḫmetiñle yarlığagıl ya ganı) 58b/6

yaş: yaş, gözyaşı

y. (Yaş yerine gözlerinden kan saçar) 57b/4

y.+ı (İllâ sel olmuş aqar gözi yaşı) 55b/12, (Aqar-ıdı geyigin gözi yaşı) 57b/3

y.+ıla (Yaşıla taldı mübârek gözleri) 57a/7

yat-: yatmak

y.-mışuz (Bir gice dağı yabanda yatmışuz) 56a/3

yavı: kayıp, boş

y. **kıl-**: kaybetmek, yitirmek (İsteridim qardaşım yavı kılıp) 56b/8, (Qardaşım yavı kılanda maḫâl) 56b/12, (Qardaş yavı kılanda kişi n'olur) 57a/1

yavrı: yavru

y. (N'eyleyim ol iki yavrı dağı) 57a/3

yavuz: keskin, sert

y. (Yavuz oqdur ugramasun kimseye) 57b/2

yaz-: yazmak

y.-anı (Oqıyanı yazanı diñleyeni) 58b/6

ye-: yemek; *krş. yi-*

y.+dügi (Yedügi zaqqum ola yeri caḫım) 56b/5

yel: rüzgâr

y.(Yel gibi geqer-idi tağ taşı) 57b/3

yer: yer, yeryüzü; *krş. yir*

y.+de (Yerde gökde işbu söz oldı 'ayān) 56b/2

y.+den (Bağılu yerden geyicegi aldılar) 56a/6

y.+ti (Yedügi zaqqum ola yeri caḫım) 56b/5, (Yeri cennet yoldaşı rıdvān ola) 56b/6, (Nefsine cezā idenlerüñ yeri) 58b/4

y.+ine (Yaş yerine gözlerinden kan saçar) 57b/4

yetür-: yetişmek, ulaşmak; *krş.* **yit-**
y.-di (Hâk Resûlünüñ katına
yetürdi) 58a/8

yetmiş: sayı sözü, yetmiş
y. (Yetmiş evidi bular kavmıla)
58a/13

yine: yine
y. (Yine başladum söze Allah diyü)
55a/3

yir: yer, yeryüzü; *krş.* **yer**
y.+i (Disün yiri gögi yaradanı)
56a/4

yit-: yetişmek, ulaşmak; *krş.* **yet-**
y.+er (Çıkıcağ elden geyigimiz kim
yiter) 56a/9, (Buña ayruğ
kaçıcağaz kim yiter) 56a/9

yok: mevcut değil, yok
y.+ıdı (yoğıdı) (Kaçamadım bende
yoğıdı mecâl) 56b/12, (Didügün
yoğıdı bu sözi bize) 57b/9

yoğısa: yoksa (Ger yoğısa sözüñ
içinde yalan) 55b/9

yol: yol
y.+a (Çıkdı geyik derdile girdi
yola) 57b/1, (Öylelik yola geyigi
göndürdiler) 58b/1

y.+ında (Varuñ yolında tuzağ kuruñ
didi) 58a/3

yoldaş: yoldaş, arkadaş
y.+daşı (Yeri cennet yoldaşı rıdvân
ola) 56b/6

yürek: kalp, yürek, gönül
y.+i (yüregi) (Kişiniñ karadaşı
yüregi yağıdur) 57a/2

y.+e (yürece) (Ölüm irsâl irgürür
yürece tağ) 56b/13

y.+üm (yüregüm) (Yüregüm
derdine dermân ol bu-gün) 57a/5

yüz: yüz
y.+üñüz (Geliñüz ahır yüzüñüz
göreyim) 57b/6

y.+i (Ol Muhammed kim aya
beñzer yüzi) 55a/9, (Yüzi kara
ola içdügi hamîm) 56b/5

Z

zağğum (*Ar.*): zakkum ağacı,
cehennemlik olanların yiyeceği

z. (Yedügi zağğum ola yeri cağîm)
56b/5

KAYNAKLAR

ÇELEBİOĞLU, Amil, **Türk Edebiyatında Mesnevi (XV. yy.'a kadar)**, Kitabevi, İstanbul 1999, s.81-82

AYTAŞ, Gıyasettin, *Türk Kültür ve Edebiyatında Geyik Motifi ve "Haza Destan-ı Geyik"*
<http://www.hbektas.gazi.edu.tr/12Aytas.htm>

Tarama Sözlüğü, c. I-VII, TDK, Ankara 1963-1974

Derleme Sözlüğü, I-XI, Ankara 1953-1979

KAŞGARLI Mahmut, **Divânu Lûgati't-Türk Dizini**, Haz.:Besim Atalay, TDK, Ankara 1943

REDHAUSE, Sir James W., **Redhause A Turkish and English Lexsicon**, Çağrı Yay. İstanbul 1978

Steingass, Ph. D. F. **Persian- English Dictionary**, Londra 1947